

კარლემენტის წევრის

საბიუჯეტო გეგმვლა

I რა არის მნიშვნელოვანი
არ დარჩეს
პარლამენტის წევრის
ყურადღების მიღმა

გვ. 5

II ვინ
როგორ
დაგეხმარებათ

გვ. 35

III კითხვა-პასუხი

გვ. 37

IV

საჭირო წყაროები

გვ. 56

დანართი 1: სახელმწიფო

აუდიტის სამსახურის სახელმწიფო

ბიუჯეტის შესრულების

მთავრობის ანგარიშზე მოხსენება

გვ. 57

გზამკვლევი მოამზადა პოლიტიკის და მართვის კონსალტინგ ჯგუფის (PMCG) წარმომადგენელმა მიხეილ კუკავამ, აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) დემოკრატიული მმართველობის ინიციატივის (GCI) პროექტის ფარგლებში.

განსაკუთრებულ მადლობას ვუხდით პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის აპარატის უფროსს, ირინა ლომიას, პარლამენტის საფინანსო დეპარტამენტის უფროსს, დავით ჭურაძეს, პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის ხელმძღვანელს, თათა ხეთაგურს და პარლამენტის იურიდიულ დეპარტამენტს წინამდებარე გზამკვლევის ტექსტზე გამოთქმული ღირებული შენიშვნებისა და მოსაზრებებისთვის. დიდ მადლობას ვუხდით ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა და დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტებს გზამკვლევის ტექსტის ორგანიზებასთან დაკავშირებული მოსაზრებების მონოდებისთვის.

გზამკვლევაში გამოთქმული შეხედულებები არ გამოხატავს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID), დემოკრატიული მმართველობის ინიციატივის (GCI) ან ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობის შეხედულებებს.

როგორ დაგეხმარებათ საბიუჯეტო გზამკვლევი

წინამდებარე გზამკვლევის მიზანია თქვენ, უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანოს წევრს, საპარლამენტო საქმიანობისას ქვეყნის საბიუჯეტო პროცესის უმნიშვნელოვანეს ეტაპებზე (განხილვა, დამტკიცება, ზედამხედველობა) დაგეხმაროთ. კერძოდ, გზამკვლევი შეგახსენებთ:

- სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადების, წარდგენის, განხილვის, დამტკიცების, ბიუჯეტის შესრულების, ანგარიშგებისა და კონტროლის, ანუ საბიუჯეტო პროცესის საკვანძო თარიღებს, გვერდით მოცემული სანიშნეებით
- იმ საკითხებს, რომლებიც ბიუჯეტის პროექტის განხილვისა თუ სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშგების მოსმენისას მნიშვნელოვანია, არ დარჩეს პარლამენტის წევრის ყურადღების მიღმა
- ვინ და როგორ შეიძლება დაგეხმაროთ, როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტის განხილვის, ისე ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშგების სხვადასხვა ეტაპზე.

სახელმწიფო ბიუჯეტი არის საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული კანონი, რომელშიც მოცემულია ის სახსრები, რომელთაც საქართველოს ცენტრალური მთავრობა მიიღებს და დახარჯავს წლის განმავლობაში თავისი ფუნქციებისა და ვალდებულებების შესასრულებლად. ასევე არსებობს სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტები. ამ სამი ბიუჯეტის ერთობლიობას ეძახიან ნაერთ ბიუჯეტს.

კალენდრის სანიშნეებზე მითითებული თარიღები, მაგ., 1 ოქტომბერი, 31 მარტი და ა.შ., ნიშნავს, რომ რაიმე ვალდებულების შესრულების ვადა დგება არაუგვიანეს ამ თარიღისა, რაც გულისხმობს, რომ შეიძლება დადგეს ამ თარიღამდეც და ამ თარიღის ჩათვლითაც, მაგ., ის, რომ მთავრობა პარლამენტს, არაუგვიანეს 1 ოქტომბრისა, წარუდგენს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს, ნიშნავს, რომ 1 ოქტომბერი, და არა 30 სექტემბერი, არის ბიუჯეტის პროექტის წარმოდგენის ბოლო ვადა.

რა არის მნიშვნელოვანი არ დარჩეს პარლამენტის წევრის ყურადღების მიღმა

საბიუჯეტო კალენდარი: თქვენი როლი

1 ოქტომბრამდე

მთავრობა პარლამენტს წარუდგენს:

1. მომავალი წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს
2. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის დანართებს, მათ შორის, განმარტებით ბარათს
3. ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტს (BDD)¹, რაც მთავრობის საშუალოვადიანი (ოთხწლიანი) გეგმა და მოიცავს ქვეყნის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პრიორიტეტებს და ამოცანებს
4. მიმდინარე წლის შესრულების შესახებ მოხსენებას
5. წლიური ბიუჯეტის ასამოქმედებლად საჭირო სხვა კანონებში ცვლილებების პროექტს იმ შემთხვევაში, როცა ამგვარი ცვლილებები საჭიროა.

1. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტი მოცემულია:

1.1. შემოსულობები

შემოსულობები არის ის მთლიანი სახსრები, რომელთა მიღებასაც მთავრობა წლის განმავლობაში აპირებს, კერძოდ:

- შემოსავლები (1-ელი თავი)
- არაფინანსური აქტივების კლება (პრივატიზაცია/ქონების გაყიდვა) (1-ელი თავი)
- ფინანსური აქტივების კლება (მთავრობის მიერ გაცემული სესხების და დებიტორული დავალიანების დაფარვა). აქ ასევე აღირიცხება დებიტორული დავალიანებების დაბრუნება, რომელთა მოცულობაც ძალიან დიდია და, ამდენად, აქ ყველაზე პრობლემური მუხლია². დებიტორული დავალიანება, ძირითადად, მთავრობის მიმართ ბიზნესის

დავალიანებისგან შედგება (დანვრილებით იხ. კითხვა-პასუხის განყოფილებაში, ანბანური რიგის მიხედვით).

- ვალდებულებების ზრდა: მთავრობის მიერ საგარეო და საშინაო ვალის აღება (1-ელი თავი). ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ კანონის მიხედვით, სახელმწიფო ვალის მოცულობა არ უნდა აღემატებოდეს მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ) 60%-ს.

შესაბამისად, შემოსავლები არის შემოსულობების შემადგენელი ნაწილი და, როგორც ხშირად არასწორად ჰგონიათ ხოლმე, არ არის ის მთლიანი სახსრები, რომელთა მიღებასაც მთავრობას წლის განმავლობაში აპირებს (შემოსულობების პასუხის განყოფილებაში).

¹ ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო და სხვა უწყებები ხშირად მისი ინგლისური შესატყვისით - Basic Data and Directions-ის აბრევიატურით (BDD) იყენებენ.

² მთავრობის დებიტორული დავალიანება, უხეში შეფასებით, 1 მილიარდ ლარს მნიშვნელოვნად აღემატება.

1.2. გადასახდელები

გადასახდელები არის ის მთლიანი სახსრები, რომლებიც მთავრობას შეუძლია წლის განმავლობაში გამოიყენოს, კერძოდ:

- ხარჯები (1-ელი თავი)
- არაფინანსური აქტივების ზრდა (ქონების შეძენა. 500 ლარის და მეტი ღირებულების ქონების შეძენა³, 1-ელი თავი)
- ფინანსური აქტივების ზრდა (სესხის გაცემა მთავრობის მიერ, 1-ელი თავი)
- ვალდებულებების კლება (მთავრობის მიერ საგარეო და საშინაო ვალის დაფარვა⁴, 1-ელი თავი)

შესაბამისად, ხარჯები არის გადასახდელების შემადგენელი ნაწილი და, როგორც ხშირად არასწორად ჰგონიათ ხოლმე, არ არის ის მთლიანი სახსრები, რომელთა გამოყენებასაც მთავრობა წლის განმავლობაში აპირებს (გადასახდელების განმარტება დანვრილებით იხ. კითხვა-პასუხის განყოფილებაში).

1.3. ნაშთის ცვლილება (1-ელი თავი):

ხაზინის ანგარიშებზე არსებული ფულის გამოყენება ან დაგროვება. თუ შემოსულობები მეტია გადასახდელებზე, ხდება ნაშთის დაგროვება. თუ შემოსულობები ნაკლებია გადასახდელებზე, ხდება ნაშთის გამოყენება. ნაშთის დაგროვებას ან გამოყენებას ნაშთის ცვლილება ეწოდება.

შენიშვნა 1:

მნიშვნელოვანია გვახსოვდეს, რომ მხოლოდ შემოსულობები არ არის ის მთლიანი საფინანსო რესურსი, რომლის განკარგვაც მთავრობას შეუძლია. მთავრობის მთლიანი საფინანსო რესურსი არის შემოსულობებს პლუს ნაშთი, რომლის გამოყენებასაც მთავრობა გადანყვევებს.

1.4. მთლიანი სალდო⁵, ანუ ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი ან პროფიციტი (სახელმწიფო ბიუჯეტის დანართი „ძირითადი ფინანსური და მაკროეკონომიკური ინდიკატორები“). რა არის მთლიანი სალდო (ბიუჯეტის დეფიციტი) და როგორ გამოითვლება იხ. კითხვა-პასუხის განყოფილებაში.

შენიშვნა 2:

მნიშვნელოვანია ყურადღება მივაქციოთ ნაერთი ბიუჯეტის და არა სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტს. იმისთვის, რომ მთლიანი დეფიციტი გავზომოთ, უნდა ავიღოთ სახელმწიფო პლუს ადგილობრივი ბიუჯეტების, ანუ ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი, რაც ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ კანონის მიხედვით, მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ) 3%-ს არ უნდა აღემატებოდეს.

1.5. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან განსახორციელებელი პროგრამების დაფინანსებები (მე-6 თავი) თავად ამ პროგრამების აღწერები მოცემულია სახელმწიფო ბიუჯეტის პროგრამულ დანართში, რაც უმნიშვნელოვანესი დოკუმენტია.

³ არაფინანსურ აქტივად ქონების მისაჩვენებელ ასევე აუცილებელი პირობაა ის, რომ ერთ წელიწადზე მეტი დროის განმავლობაში მრავალჯერადად ან განუწყვეტილად გამოიყენებოდეს წარმოების ან მომსახურების პროცესში.

⁴ ვალის მხოლოდ ძირის დაფარვა (აქ არ შედის პროცენტები და ვალთან დაკავშირებული სხვა ხარჯები).

⁵ ბიუჯეტის დეფიციტი, არის უარყოფითი მთლიანი სალდო, დადებითი მთლიანი სალდო უკვე პროფიციტია, მაგრამ რადგან ბიუჯეტი პროფიციტული, როგორც წესი, არ არის, ამიტომ მთლიანი სალდოს გრაფიკში, დიდი ალბათობით, პროფიციტს ვერ ნახავთ.

ამონარიდი 2016 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მე-6 თავიდან. სახელმწიფო ბიუჯეტის მე-6 თავში მოცემულია ისეთი მნიშვნელოვანი ინფორმაცია, როგორცაა: 1. პროგრამების მიხედვით დაფინანსება 2. ცენტრალური მთავრობის მომუშავეთა რიცხოვნობა 3. დაფინანსების რა ნაწილი იფარება საბიუჯეტო სახსრებით და რა ნაწილი - გრანდებით და კრედიტებით:

კოდი	დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის გეგმა	2016 წლის გეგმა			
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები	გრანტი	კრედიტი
00 00	სულ ჯამი	9,009,812.2	9,620,000.0	10,145,000.0	9,335,000.0	130,000.0	680,000.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	111,434 7,479,426.2	116,562 8,110,493.1	115,756 8,543,569.5	115,756 8,229,324.7	0 117,160.0	0 197,084.8
	შრომის ანაზღაურება	1,296,186.2	1,381,379.6	1,443,304.3	1,442,814.3	490.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	698,450.1	699,093.9	750,071.9	497,068.3	10,990.0	242,013.6
	ფინანსური აქტივების ზრდა	272,202.2	336,190.0	407,001.6	164,250.0	1,850.0	240,901.6
	ვალდებულებების კლება	559,733.7	474,223.0	444,357.0	444,357.0	0.0	0.0
01 00	საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	56,605.8	54,531.7	60,031.7	60,031.7	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	1,331 50,392.8	1,331 50,849.1	1,331 52,329.1	1,331 52,329.1	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	29,338.5	31,680.4	33,180.4	33,180.4	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	6,213.0	3,682.6	7,702.6	7,702.6	0.0	0.0
01 01	საკანონმდებლო საქმიანობა	49,193.4	46,091.0	52,091.0	52,091.0	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	840 43,610.3	840 44,068.4	840 45,568.4	840 45,568.4	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	23,745.8	26,104.4	27,604.4	27,604.4	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	5,583.2	2,022.6	6,522.6	6,522.6	0.0	0.0
01 02	საბიბლიოთეკო საქმიანობა	6,984.1	7,990.7	7,490.7	7,490.7	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	476 6,359.3	476 6,340.7	476 6,340.7	476 6,340.7	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	5,306.7	5,290.0	5,290.0	5,290.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	624.8	1,650.0	1,150.0	1,150.0	0.0	0.0
01 03	პერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება	428.3	450.0	450.0	450.0	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	15 423.3	15 440.0	15 420.0	15 420.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	286.0	286.0	286.0	286.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	5.0	10.0	30.0	30.0	0.0	0.0
02 00	საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	9,562.5	9,800.0	9,800.0	9,800.0	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	162 9,299.9	150 9,700.0	150 9,700.0	150 9,700.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	3,470.5	4,000.0	4,000.0	4,000.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	262.6	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0
03 00	საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	1,385.3	2,000.0	2,000.0	2,000.0	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	38 1,317.5	38 1,960.0	38 1,955.0	38 1,955.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	942.8	1,179.0	1,448.0	1,448.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	66.5	40.0	45.0	45.0	0.0	0.0
	ვალდებულებების კლება	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
04 00	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	30,372.7	20,961.8	20,000.0	20,000.0	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	200 25,071.7	271 15,841.8	262 18,120.0	262 18,120.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	6,676.5	8,804.0	9,154.0	9,154.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	5,301.0	5,120.0	1,880.0	1,880.0	0.0	0.0
05 00	სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	11,886.2	12,863.0	14,517.2	14,517.2	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	350 11,442.5	350 12,363.0	370 14,217.2	370 14,217.2	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	9,295.0	9,508.0	11,796.2	11,796.2	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	443.7	500.0	300.0	300.0	0.0	0.0
06 00	საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	57,599.9	22,500.0	58,527.5	58,527.5	0.0	0.0

	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	467 56,138.4	469 22,378.0	494 57,550.8	494 57,550.8	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	25,967.3	6,905.0	26,587.7	26,587.7	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1,461.6	122.0	976.7	976.7	0.0	0.0
06 01	საარჩევნო გარემოს განვითარება	7,213.8	8,992.0	10,233.0	10,233.0	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	452 6,863.3	454 8,888.0	469 10,103.0	469 10,103.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	5,145.4	6,569.0	7,886.6	7,886.6	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	350.5	104.0	130.0	130.0	0.0	0.0
06 02	არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები	35,512.2	0	34,371.4	34,371.4	0	0
	ხარჯები	34,407.1	0.0	33,547.7	33,547.7	0.0	0.0
	შრომის ანაზღაურება	20,450.8	0.0	18,085.9	18,085.9	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1,105.2	0.0	823.7	823.7	0.0	0.0
06 03	საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა	625.0	723.0	1,138.1	1,138.1	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	15 619.1	15 705.0	25 1,115.1	25 1,115.1	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	371.0	336.0	615.2	615.2	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	5.9	18.0	23.0	23.0	0.0	0.0
06 04	პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება	14,248.9	12,785.0	12,785.0	12,785.0	0.0	0.0
	ხარჯები	14,248.9	12,785.0	12,785.0	12,785.0	0	0
07 00	საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	3,116.7	3,390.0	3,400.0	3,400.0	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	109 3,020.7	99 3,290.0	99 3,300.0	99 3,300.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	2,459.1	2,562.0	2,562.0	2,562.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	96.1	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0
08 00	საქართველოს უზენაესი სასამართლო	6,593.1	6,615.0	7,650.0	7,650.0	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	174 6,312.8	148 6,380.0	184 7,481.0	184 7,481.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	4,715.8	4,790.0	5,533.0	5,533.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	280.3	235.0	169.0	169.0	0.0	0.0
09 00	საერთო სასამართლოები	47,435.1	50,000.0	52,000.0	52,000.0	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	1,660 44,641.6	1,773 49,496.0	1,783 50,205.0	1,783 50,205.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	34,881.4	39,543.0	39,543.0	39,543.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,778.2	504.0	1,795.0	1,795.0	0.0	0.0
	ვალდებულებების კლება	15.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
09 01	საერთო სასამართლოების სისტემის განვითარება და ხელშეწყობა	45,818.8	48,685.0	50,500.0	50,500.0	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	1,622 43,518.2	1,735 48,190.0	1,745 48,725.0	1,745 48,725.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	34,309.9	38,894.0	38,894.0	38,894.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,285.3	495.0	1,775.0	1,775.0	0.0	0.0
	ვალდებულებების კლება	15.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
09 02	მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება	1,616.3	1,315.0	1,500.0	1,500.0	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	38 1,123.4	38 1,306.0	38 1,480.0	38 1,480.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	571.5	649.0	649.0	649.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	492.9	9.0	20.0	20.0	0.0	0.0
10 00	საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	2,319.8	2,700.0	2,700.0	2,700.0	0	0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა ხარჯები	73 2,223.7	80 2,579.0	80 2,579.0	80 2,579.0	0 0.0	0 0.0
	შრომის ანაზღაურება	1,916.9	2,126.0	2,126.0	2,126.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	96.1	121.0	121.0	121.0	0.0	0.0

1.6. ადგილობრივი თვითმმართველობებისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გასაწევი ფინანსური დახმარება (სახ. ბიუჯეტის მე-7 თავი, ფინანსური დახმარება შედგება გათანაბრებითი, სპეციალური, მიზნობრივი ტრანსფერებისგან. დანვრილებით იხ. კითხვა-პასუხში „ტ“ ასოზე).

• აქ მნიშვნელოვანია შედარება წინა წლის მონაცემებთან

1.7. ფუნქციონალური კლასიფიკაცია (მე-3 თავი, მე-9 მუხლი) დაფინანსება დარგების მიხედვით

ფუნქციონალური კლასიფიკაცია დაფინანსებას ალაგებს არა სამინისტროების, არამედ დარგების მიხედვით, მაგ.:

- თავდაცვის სამინისტროს ჰოსპიტალი ასახულია „ჯანდაცვაში“
- პოლიციის აკადემია - „განათლებაში“
- ქართული მედიცინის ისტორიის მუზეუმი - „კულტურაში“ და ა.შ.

თუ თქვენ გინდათ იცოდეთ რა არის ცალკეული დარგების და ამ დარგების შიგნით სექტორების დაფინანსება, ფუნქციონალური კლასიფიკაცია შეუცვლელი წყაროა. აქ მოცემულია ძალიან სასარგებლო ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ქვემოთ მოყვანილი 10 დარგისა და ამ დარგების შიგნით ბევრი სხვადასხვა სექტორის დაფინანსების შესახებ, რასაც სხვაგან ვერსად იპოვით (ამ 10 დარგის შიგნით ბევრი სხვადასხვა სექტორის დეტალური ჩამონათვალი იხ. კითხვა-პასუხში გზამკვლევის ბოლოს, ანბანური რიგის მიხედვით):

1. საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება, რაც, ძირითადად, არის აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოების საქმიანობის უზრუნველყოფა⁶
2. თავდაცვა
3. საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება
4. ეკონომიკური საქმიანობა
5. გარემოს დაცვა
6. საბინაო-კომუნალური მეურნეობა
7. ჯანდაცვა
8. დასვენება, კულტურა და რელიგია
9. განათლება
10. სოციალური დაცვა

დაფინანსების მიზნების მიხედვით ამგვარი დაჯამების გარეშე ვერასდროს გავიგებდით რამდენი იხარჯება ამ დარგებზე და ამ დარგების შემადგენელ სექტორებზე, რადგან შესაძლოა ერთი მიზნისთვის (მაგ., ჯანდაცვა) სხვადასხვა უწყება, თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე, ხარჯავდეს ფულს და ეს მათ ბიუჯეტში ცალკე მუხლად არც ჩანდეს, მაგ.:

• „განათლება“ მოიცავს ბოგად განათლებას, პროფესიულ განათლებას, უმაღლეს განათლებას და ა.შ და განათლებაზე ფულს, შესაძლოა, რამდენიმე სხვადასხვა უწყება ხარჯავდეს;

• „სოციალური დაცვა“ მოიცავს პენსიებს, ლტოლვილთა დახმარებებს, შებლუდული შესაძლებლობების პირთა დახმარებებს და ა.შ. ავადმყოფების ან ხანდაზმულების სოციალურ დაცვას შეუძლება ეწოდეს არა მხოლოდ ჯანდაცვის სამინისტრო, არამედ შინაგან საქმეთა და თავდაცვის სამინისტროები, პროკურატურა და სხვა უწყებები.

• კითხვა-პასუხის განყოფილებაში „ფ“ ასოზე ფუნქციონალური კლასიფიკაციის ცხრილში იხ. ყველა დარგი დეტალურად.

1.8. ღონორების ფინანსური მხარდაჭერით (კრედიტი, გრანტი) მიმდინარე პროექტები

ღონორების ფინანსურ მხარდაჭერას აქვს:

1. საინვესტიციო კრედიტების და კაპიტალური დანიშნულების გრანტების ფორმა: ამ კრედიტებით და გრანტებით ფინანსდება საინვესტიციო პროექტები, რაც შეგიძლიათ იხილოთ სახელმწიფო ბიუჯეტის მე-6 თავში. აქ საბიუჯეტო დაფინანსების გვერდით მოცემულია ცალკე კრედიტები და ცალკე -- გრანტები, კონკრეტული პროექტების მიხედვით.

2. ბიუჯეტის მხარდაჭერის კრედიტების და მიმდინარე დანიშნულების გრანტების ფორმა: ეს გრანტები და კრედიტები, ძირითადად, ხელისუფლებას მიერ განსახორციელებელი რეფორმებისთვის არის განკუთვნილი და ბიუჯეტის მთლიან კალათაში მიდის, ბიუჯეტის კანონით განსაზღვრული ღონისძიებების დაფინანსების მიზნით.

საინვესტიციო კრედიტებთან ერთად ბიუჯეტის მხარდაჭერის კრედიტებით დაფინანსებული პროექტები კრედიტორების მიხედვით მოცემულია სახელმწიფო ბიუჯეტის მე-4 თავში, ხოლო კაპიტალური დანიშნულების გრანტებთან ერთად მიმდინარე დანიშნულების გრანტებით დაფინანსებული პროექტები --

⁶ საერთო დანიშნულებისაა ისეთი მომსახურება, რომელიც არ უკავშირდება სახელმწიფო სექტორის კონკრეტულად ერთ რომელიმე დარგს. იხ. დეტალურად კითხვა-პასუხის განყოფილებაში „ფ“ ასოზე ფუნქციონალური კლასიფიკაციის ცხრილში.

სახელმწიფო ბიუჯეტის მე-2 თავში. ამასთან, მთავრობის მიერ აღებული კრედიტების ჯამური ოდენობა შეგიძლიათ იხილოთ სახელმწიფო ბიუჯეტის 1-ელ თავში.

ამონარიდი 2016 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის 1-ელი თავიდან

ვალდებულებების ცვლილების მუხლში **საგარეო → სესხების** (განთლებულია) და საბიუჯეტო სახსრების სტრიქონების გადაკვეთაზე იპოვით იმ საგარეო სესხებს, რაც ბიუჯეტის კანონით განსაზღვრული ღონისძიებების დასაფინანსებლად მიიმართება, ხოლო **საგარეო → სესხების** (განთლებულია) და დონორების დაფინანსების სტრიქონების გადაკვეთაზე -- საინვესტიციო კრედიტებს, რაც კონკრეტული პროექტების დაფინანსებაზე მიდის. მაშასადამე, 2016 წელს მთავრობა ბიუჯეტის კანონით განსაზღვრული ღონისძიებების დასაფინანსებლად 395 მილიონი ლარის საგარეო სესხის აღებას გეგმავს, კონკრეტული საინვესტიციო პროექტების დასაფინანსებლად კი -- 680 მილიონი ლარის.

მაშასადამე, გრანტებიც იმავე პრინციპით არის განაწილებული, როგორც კრედიტები: მიმდინარე დანიშნულების, ანუ ბიუჯეტის მხარდაჭერის გრანტები, რაც, ძირითადად, რეფორმებს ხმარდება და კაპიტალური დანიშნულების გრანტები, რაც საინვესტიციო პროექტებს ხმარდება. 2016 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის 1-ელი თავის ქვემოთ მოცემულ ამონარიდში, საბიუჯეტო სახსრების სვეტში მოცემული 125 მილიონი ლარი არის მიმდინარე დანიშნულების, ანუ ბიუჯეტის მხარდაჭერის გრანტები, ხოლო 130 მილიონი ლარი -- კაპიტალური დანიშნულების გრანტები. გრანტების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, როგორც აღვნიშნეთ, შეგიძლიათ იხილოთ სახელმწიფო ბიუჯეტის მე-2 თავში.

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის გეგმა	2016 წლის გეგმა	საბიუჯეტო სახსრები	დონორების დაფინანსება
შემოსავლები	7,434,637.5	8,048,920.0	8,555,000.0	8,425,000.0	130,000.0
გადასახადები	6,846,964.2	7,520,000.0	7,980,000.0	7,980,000.0	0
გრანტები	278,734.5	238,920.0	255,000.0	125,000.0	130,000.0
სხვა შემოსავლები	308,938.8	290,000.0	320,000.0	320,000.0	0
ხარჯები	7,479,426.2	8,110,493.1	8,543,569.5	8,229,324.7	314,244.8
შრომის ანაზღაურება	1,296,186.2	1,381,379.6	1,443,304.3	1,442,814.3	490
საქონელი და მომსახურება	875,411.3	941,743.3	1,037,494.8	1,035,069.0	2,425.8
პროცენტი	244,841.3	377,106.0	473,757.0	473,757.0	0
სუბსიდიები	274,489.6	236,526.9	264,476.0	234,776.0	29,700.0
გრანტები	1,067,744.1	1,257,480.3	960,931.6	960,931.6	0
სოციალური უზრუნველყოფა	2,547,741.7	2,783,632.8	3,056,999.0	3,056,999.0	0
სხვა ხარჯები	1,173,012.1	1,132,624.3	1,306,606.8	1,024,977.8	281,629.0
საოპერაციო საღადო	-44,788.7	-61,573.1	11,430.5	195,675.3	-184,244.8
არაფინანსური აქტივების ცვლილება	617,822.9	419,093.9	525,071.9	272,068.3	253,003.6
ზრდა	698,450.1	699,093.9	750,071.9	497,068.3	253,003.6
კლება	80,627.2	280,000.0	225,000.0	225,000.0	0
მთლიანი საღადო	-662,611.6	-480,667.0	-513,641.4	-76,393.0	-437,248.4
ფინანსური აქტივების ცვლილება	347,335.2	376,190.0	317,001.6	74,250.0	242,751.6
ზრდა	419,475.1	461,190.0	407,001.6	164,250.0	242,751.6
ვალუტა და დეპოზიტები	147,272.8	125,000.0	0	0	0
სესხები	105,830.1	158,200.0	222,901.6	0	222,901.6
აქციები და სხვა კაპიტალი	166,372.1	177,990.0	184,100.0	164,250.0	19,850.0
კლება	72,139.9	85,000.0	90,000.0	90,000.0	0
სესხები	72,136.8	85,000.0	90,000.0	90,000.0	0
სხვა დებიტორული დავალიანებები	3.1	0	0	0	0

ვალდებულებების ცვლილება	1,009,946.8	856,857.0	830,643.0	150,643.0	680,000.0
ზრდა	1,569,680.5	1,331,080.0	1,275,000.0	595,000.0	680,000.0
საშინაო	572,815.6	315,000.0	200,000.0	200,000.0	0
ფასიანი ქაღალდები, გარდა აქციებისა	572,815.6	315,000.0	200,000.0	200,000.0	0.0
საგარეო	996,864.9	1,016,080.0	1,075,000.0	395,000.0	680,000.0
სესხები	996,864.8	1,016,080.0	1,075,000.0	395,000.0	680,000.0
აქციები და სხვა კაპიტალი	0.1	0	0	0	0
კლება	559,733.7	474,223.0	444,357.0	444,357.0	0
საშინაო	56,284.6	78,194.0	84,357.0	84,357.0	0
ფასიანი ქაღალდები, გარდა აქციებისა	35,000.0	35,000.0	35,000.0	35,000.0	0.0
სესხები	1,181.4	1,186.0	350	350	0
სხვა კრედიტორული დავალიანებები	20,103.2	42,008.0	49,007.0	49,007.0	0.0
საგარეო	503,449.0	396,029.0	360,000.0	360,000.0	0
სესხები	499,469.7	395,000.0	360,000.0	360,000.0	0
სხვა კრედიტორული დავალიანებები	3,979.3	1,029.0	0.0	0.0	0.0

2. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის დანართები

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტზე თანდართულ დოკუმენტებში თქვენ შეგიძლიათ ნახოთ:

2.1. პროგრამული დანართი⁷, რომელიც სახელმწიფო ბიუჯეტის ყველაზე მნიშვნელოვანი დანართია, ვინაიდან სწორედ აქ არის ახსნილი, თუ როგორ აპირებს მთავრობა თავისი მიზნების მიღწევას და რა შედეგები მიუთითებს ამ მიზნების მიღწევაზე. საშუალოვადიანი საბიუჯეტო ციკლი საქართველოში ოთხწლიანია. შესაბამისად, პროგრამულ დანართში ძირითადი ინფორმაცია წარმოდგენილია დასაგვემი წლისა და შემდგომი სამი წლისთვის, რაც განვილილ და მომავალ წლებთან შედარების კარგ საშუალებას გვაძლევს (დანვრილებით უფრო მეტი იმაზე, თუ 1. რა არის პროგრამული დანართი 2. რატომ მოითხოვს თქვენს ყურადღებას 3. კარგი და ცუდი ინდიკატორების მაგალითები იხილეთ გზამკვლევის ბოლოს კითხვა-პასუხში, ანბანური რიგის მიხედვით).

შენიშვნა 3:
 პროგრამულ დანართში მნიშვნელოვანია, პროგრამის ინდიკატორები იყოს გაზომვადი, ანუ რაოდენობრივი მაჩვენებლებით გამოხატული და არა ისეთი, როგორცაა, მაგალითად „მოსახლეობის კმაყოფილების ზრდა“, რისი გაზომვაც პრაქტიკულად ძალიან რთულია.

2.2. კაპიტალური ბიუჯეტის დანართი (ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული კაპიტალური პროექტების შესახებ). კაპიტალური ბიუჯეტის დანართი პროგრამული ბიუჯეტის შემადგენელი ნაწილია, თუმცა სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის ცალკე დანართად არის წარმოდგენილი. აქ თავს იყრის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებული ყველა კაპიტალური პროექტი და მის ფარგლებში განსახორციელებელი ღონისძიებები. დანართში წარმოდგენილი პროექტები დაჯგუფებულია მათი მი-

ნაარსიდან გამომდინარე და არა მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით. აქ მოცემული ყველა პროექტი, თავის მხრივ, წარმოადგენს წლიური საბიუჯეტო კანონის რომელიმე პროგრამას ან მის შემადგენელ ნაწილს (მეტი ინფორმაცია იხ. კითხვა-პასუხის განყოფილებაში კაპიტალური ბიუჯეტის განმარტებაში)

2.3. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის განმარტებითი ბარათი, რომელშიც მოცემულია:

- ✓ სახელმწიფო ბიუჯეტით დაფინანსებული ძირითადი ღონისძიებებისა და პროგრამების შესახებ
- ✓ ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების პროგნოზები (მთლიანი შიდა პროდუქტი (მშპ), ეკონომიკური ზრდა, ინფლაცია, ინვესტიციები, ექსპორტი, იმპორტი და ა. შ.) და მათი აღწერა
- ✓ ფისკალური⁸ მაჩვენებლების პროგნოზები და მათი აღწერა

2.4. მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მიმოხილვა

2.5. წლიური საბიუჯეტო კანონის ამოქმედებისათვის საჭირო საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტი (თუ ამგვარი ცვლილებების მიღება საჭიროა ბიუჯეტის კანონის შესასრულებლად)

2.6. ინფორმაცია საჯარო სამართლის იურიდიული პირის და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის

(ააიპ)⁹ მიერ კანონმდებლობით ნებადართული ნებისმიერი წყაროდან მისაღები შემოსულობების, გასაწევი გადასახდელების და ნაშთის ცვლილების შესახებ

2.7. ინფორმაცია ფისკალური რისკების შესახებ¹⁰

2.8. „სხვა ხარჯების“ მუხლის ჩაშლა დანართში „ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამების და ღონისძიებების ფარგლებში ეკონომიკური კლასიფიკაციის „სხვა ხარჯების“ მუხლიდან განსახორციელებელი ღონისძიებების შესახებ“ (სხვა ხარჯების ჩაშლა 2013 წლიდან დაიწყო, რაც საშუალებას გაძლევთ თვალი მიადევნოთ, თუ რისი დაფინანსება იგეგმება ამ მუხლით)

2.9. მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზი (ვალის მდგრადობის საინტერესო, თუმცა საკმაოდ სპეციფიკური ანალიზი).

ამ დოკუმენტების წარდგენიდან ორ დღეში საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტი ადგენს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის და BDD-ის განხილვის განრიგს.

სხვა კანონებისგან განსხვავებით, ბიუჯეტის პროექტი სამი მოსმენით პლენარულ სხდომაზე განხილვის ნაცვლად გადის მთავრობასთან შეთანხმების პროცესს, რაც ქვემოთ ეტაპებად არის აღწერილი.

— დღიური —

⁸ ყველაფერი, რაც ეხება მთავრობის ფინანსებს, განსაკუთრებით, გადასახადებს.
⁹ ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოს ან/და მის მიერ დაფუძნებული იურიდიული პირის მიერ დაფუძნებული.
¹⁰ ფისკალურ რისკებზე დამატებითი ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის ბიუჯეტის კანონპროექტის მიმოხილვაში.

20 ოქტომბრამდე

1. პარლამენტში წარდგენილ სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს თანდართული მასალებით და BDD-ს (ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი) განიხილავენ კომიტეტები, ფრაქციები, უმრავლესობა, უმცირესობა, პარლამენტის დამოუკიდებელი წევრები. მაკროეკონომიკური პარამეტრების საფუძვლიანობის შესაფასებლად, რასაც ეყრდნობა ბიუჯეტის დაგეგმვა, შესაძლებელია პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის დამოუკიდებელი მაკროეკონომიკური პროგნოზების გამოყენება <http://www.pbo.parliament.ge/ge>

2. საკომიტეტო განხილვების დროს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის ძირითად პარამეტრებს წარადგენს ფინანსთა მინისტრი ან მისი მოადგილე, ან მომხსენებელად დანიშნული სხვა პირი, ხოლო სამინისტროების მიერ განსახორციელებელი პროგრამებისა და ქვეპროგრამების და მათი დაფინანსების თაობაზე ინფორმაციას წარადგენს შესაბამისი მინისტრი, მისი მოადგილე, ან სხვა პასუხისმგებელი პირი.

3. პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის შემაჯამებელ სხდომამდე ორი დღით ადრე პარლამენტს წარედგინება: 1. სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის დასკვნა სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტისა და ამ პროექტით გათვალისწინებული შემოსულობებისა და გადასახდელების საფუძვლიანობისა და კანონიერების შესახებ 2. სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენება მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მიმდინარეობის შესახებ 3. ეროვნული ბანკის დასკვნა სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის ძირითადი პარამეტრების შესახებ.

4. პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტი ატარებს შემაჯამებელ სხდომას და საკუთარ დასკვნას და სხვა კომიტეტების, ნდობის ჯგუფის, ფრაქციების, უმრავლესობის, უმცირესობის, პარლამენტის დამოუკიდებელ წევრთა, პარლამენტის აპარატის იურიდიული დეპარტამენტის, ეროვნული ბანკისა და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის დასკვნებს წარუდგენს პარლამენტის თავმჯდომარეს.

22 ოქტომბრამდე

პარლამენტის თავმჯდომარე სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონპროექტის შესახებ დასკვნებს¹¹ პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის მიერ გადაცემიდან 2 დღის ვადაში უგზავნის მთავრობას.

5 ნოემბრამდე

მთავრობა სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტისა და ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის **გადამუშავებულ ვარიანტებს** გამოთქმული შენიშვნებისა და წინადადებების გათვალისწინების შესახებ ინფორმაციასთან ერთად ხელმეორედ წარუდგენს პარლამენტს.

— დღიური

¹¹ ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტში დასაგეგმი წლის შემდგომ სამ საბიუჯეტო წელზე გამოთქმული შენიშვნა სარეკომენდაციო ხასიათისაა.

1 დეკემბრამდე

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტისა და BDD-ის (ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი) საბოლოო ვარიანტები და პარლამენტის პლენარულ სხდომაზე გამოთქმული შენიშვნებისა და წინადადებების გათვალისწინების შესახებ ინფორმაცია ეგზავნებათ კომიტეტებს, ფრაქციებს, უმრავლესობას, უმცირესობას, პარლამენტის დამოუკიდებელ წევრებს, ეროვნულ ბანკსა და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს.

შენიშვნა 1:

თქვენ ამ დოკუმენტების გასაცნობად გეწეხართ, სულ მცირე, 5 დღე, ვიდრე გაგრძელდება ბიუჯეტის კანონპროექტის განხილვა. პარლამენტი სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტს პლენარულ სხდომაზე განიხილავს. სხდომაზე მთავრობის წევრები გამოდიან მოხსენებებით, რომელთა ხანგრძლივობაც არ უნდა აღემატებოდეს 1 საათს.

თქვენ უფლება გაქვთ, კანონპროექტის პირველი მოსმენით განხილვისას შეკითხვა დაუსვათ მომხსენებელს ან გამოხვიდეთ სიტყვით.

31 დეკემბრამდე

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს პარლამენტი კენჭს უყრის არაუგვიანეს დეკემბრის მესამე პარასკევისა და მიიღება სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით, ერთი მოსმენით.

პარლამენტში სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში ცვლილებების შეტანა შესაძლებელია მთავრობის თანხმობით. ასეთ შემთხვევაში მთავრობა პარლამენტს წარუდგენს კანონის შესაბამის შესწორებულ პროექტს. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში ცვლილებების შეტანა ასევე შესაძლებელია პარლამენტის პლენარულ სხდომაზე მისი განხილვისას იმ შემთხვევაში, თუ გამოთქმულ შენიშვნას დაეთანხმება მომხსენებელი.

თუ პარლამენტი დეკემბრის მესამე პარასკევამდე ვერ მიიღებს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტს, შესაძლებელია სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის იმავე ვარიანტს ან მთავრობისა და პარლამენტის წევრთა შემთანხმებელი კომისიის მიერ გადამუშავებულ პროექტს ხელახლა ეყაროს კენჭი 10 დღის ვადაში, მაგრამ არაუგვიანეს 31 დეკემბრისა.

საბიუჯეტო წლის დაწყებამდე სახელმწიფო ბიუჯეტის დაუმტკიცებლობის შემთხვევაში, ყოველთვიურად მხარჯავ დაწესებულებებზე გაიცემა არაუმეტეს გასული საბიუჯეტო წლის დამტკიცებული ასიგნებების 1/12-ისა.

— დღიური —

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური პარლამენტს წარუდგენს მოხსენებას გასული წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მთავრობის წლიური ანგარიშის შესახებ, რომელშიც თავს იყრის უამრავი პრობლემა, რომელთა ახსნა/გადაწყვეტაც მთავრობას თქვენ უნდა მოსთხოვოთ, რადგან თქვენ გაქვთ კონსტიტუციით მონიჭებული უფლებამოსილება განახორციელოთ საპარლამენტო საბიუჯეტო ზედამხედველობა და თქვენ გარდავერაგინ მოითხოვს. საქართველოს კონსტიტუციის 93-ე მუხლის მე-6 პუნქტის მიხედვით, საჯარო სახსრების ხარჯვას პარლამენტი აკონტროლებს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მეშვეობით.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს და ამ ანგარიშის შესახებ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენებას პარლამენტი განიხილავს არაუგვიანეს საგაზაფხულო სესიის დასრულებისა.

არსებობს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის რეკომენდაციების გათვალისწინების მექანიზმი, კერძოდ, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის რეკომენდაციების შესრულების უზრუნველყოფისთვის მთავრობა თავისი განკარგულებით ყოველ წელს ადგენს შესაბამის სამო-

ქმედო გეგმას. ამ სამოქმედო გეგმის შესრულების მიმდინარეობით თქვენი დაინტერესება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულებასთან დაკავშირებული უამრავი ძალიან მნიშვნელოვანი მიგნების გათვალისწინებას.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენებაში სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების შესახებ მთავრობის ანგარიშზე, 2013 წლიდან მოყოლებული, უამრავ ძალიან მნიშვნელოვან სისტემურ პრობლემაზეა საუბარი და მოცემულია უამრავი მიგნება, რაც მთავრობის რეაგირებას ითხოვს (ყველაზე მნიშვნელოვანი სისტემური პრობლემების ჩამონათვალი იხილეთ დანართ #1-ში გამკვლევის ბოლოს).

სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს და ამ ანგარიშის შესახებ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენებას განიხილავენ:

- ✓ პარლამენტის კომიტეტები – როგორც წესი, მათ გამგებლობას მიკუთვნებული სფეროების მიხედვით;
- ✓ ფრაქციები, უმრავლესობა, უმცირესობა და დამოუკიდებელი პარლამენტის წევრები.

– დღიური

მთავრობა პარლამენტს წარუდგენს წინა წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს. ფინანსთა სამინისტრო, ჩვეულებრივ, 31 მარტამდე¹⁴ აქვეყნებს ამ ანგარიშს მიუხედავად იმისა, რომ ვადა საბიუჯეტო კოდექსით 31 მაისამდე აქვს. ამდენად, ანგარიშს 31 მარტიდან შეგიძლიათ გაეცნოთ.

შენიშვნა 1:
თქვენ, უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანოს წევრს, გაქვთ უფლება წინა წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის განხილვისა და ამ ანგარიშის შესახებ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენების მოსმენის შემდეგ მთავრობისგან მიიღოთ პასუხი წინა წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშთან დაკავშირებულ თქვენს კითხვებზე ამ კითხვების დასმაში კი წინამდებარე გზამკვლევაში მოცემული ინფორმაცია დაგეხმარებათ.

მთავრობას აქვს ვალდებულება კარგად არგუმენტირებული პასუხი გასცეს თქვენს

ყველა კითხვას იმაზე თუ რამდენად ზუსტად და სრულად ასახავს ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშში გასულ საბიუჯეტო წელს ბიუჯეტში შემოსულობებისა და გადასახდელების მოცულობებს და მათ კანონიერებას. პარლამენტის რეგლამენტის მიხედვით¹⁵, პარლამენტი სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს ამტკიცებს იმ შემთხვევაში, თუ იგი ზუსტად და სრულად ასახავს გასულ საბიუჯეტო წელს ბიუჯეტში შემოსულობებისა და გადასახდელების მოცულობებს და მათ კანონიერებას. წინააღმდეგ შემთხვევაში, პარლამენტს შეუძლია არ დაამტკიცოს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშში მნიშვნელოვანია ვნახოთ, როგორ შესრულდა გეგმა, რაც შეგვიქმნის წარმოდგენას იმაზე, თუ ბიუჯეტის რომელი ნაწილი შესრულდა და სად ფიქსირდება ჩამორჩენა.

1. სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშში მოცემულია:

1.1. როგორ შესრულდა შემოსულობები (შეგახსენებთ, რომ შემოსულობები არის ის მთლიანი სახსრები, რაც მიიღო მთავრობამ წლის განმავლობაში):

- ✓ შემოსავლები
- ✓ არაფინანსური აქტივების კლება (ქონების გაყიდვა)
- ✓ ფინანსური აქტივების კლება (მთავრობისთვის სესხის დაბრუნება). აქ აღირიცხება დებიტორული დავალიანებების დაბრუნება, რისი მოცულობაც ძალიან დიდია, თუმცა მთავრობას შეფასებული არ აქვს. დებიტორული დავალიანება ფინანსური აქტივების კლების ყველაზე პრობლემატური მუხლია. ეს არის, ძირითადად, ბიზნესის დავალიანება მთავრობის მიმართ.

მომწოდებელმა ან მომსახურება/სამუშაო უნდა გაუწიოს მთავრობას, ან საქონელი მიანოდოს, ან ფული დაუბრუნოს. საკმაოდ ბევრი მომწოდებელი, სამწუხაროდ, არცერთს არ აკეთებს. ერთი პრობლემაა ფულის დაბრუნება ან მომწოდებლის მიერ აღებული ვალდებულებების შესრულება, თუმცა მეორე პრობლემაა ამ დებიტორული დავალიანების აღრიცხვა, რაც სერიოზული ხარვეზებით ხდება.

- ✓ ვალდებულებების ზრდა (ვალის ზრდა): შიდა ვალი, საგარეო ვალი

1.2. როგორ შესრულდა გადასახდელები (შეგახსენებთ, რომ გადასახდელები არის ის მთლიანი სახსრები, რომლებიც მთავრობამ წლის განმავლობაში დახარჯა. დაწვრილებით იხ. კითხვა-პასუხის განყოფილებაში):

¹⁴ ანუ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის წარდგენისთანავე.
¹⁵ პარლამენტის რეგლამენტის 190-ე მუხლის მე-6 პუნქტი.

✓ ხარჯები

• **აქუმთავრესი პრობლემაა** არათანაბარი ხარჯვა, რაც არის წლის ბოლო თვეებში წინა პერიოდებთან შედარებით გაცილებით მეტი სახსრების ათვისება. არათანაბარმა ხარჯვამ შესაძლოა მოიტანოს არაერთი უარყოფითი შედეგი, მაგ., ლარის კურსზე ზეწოლა, ნაჩქარევად ჩატარებული ტენდერები, წლის ბოლოს აუთვისებელი ბიუჯეტი და ა.შ (დანვრილებით იხ. ქვემოთ ბიუჯეტის შესრულების ხაზინის ინფორმაციის თავში)

✓ შრომის ანაზღაურება

აქუმთავრესი პრობლემაა:

• საბიუჯეტო ორგანიზაციების მხრიდან პრემიის დანამატით ჩანაცვლება

• შტატგარეშე თანამშრომლებზე გაცემული თანხების მოცულობის შემოწმების შეუძლებლობა (აღირიცხება საქონელი და მომსახურების მუხლით);

✓ არაფინანსური აქტივების ზრდა (არაფინანსური აქტივების ზრდად ითვლება 500 ლარის და მეტი ღირებულების ქონების შეძენა¹⁶). აქ მნიშვნელოვანია, რომ დაგეგმვის ეტაპზე საინვესტიციო კაპიტალური პროექტების წინასწარი არასრულფასოვანი/არასწორი შეფასების გამო პრობლემები შეიძლება შეექმნას ამ პროექტების განხორციელებას. ეს არასრულფასოვანი/არასწორი შეფასება შეიძლება გამოიხატოს:

• პროექტების ზედამხედველების მიერ არასრულფასოვან მონიტორინგში, სამუშაოების მიმდინარეობის მონიტორინგის ამსახველი ანგარიშების წარმოდგენლობაში;

• პროექტების დასრულების შემდგომ მიღწეული შედეგების შეუფასებლობაში და შემდგომი პერიოდების პროექტების დაგეგმვისას პროექტის განხორციელების შედეგად დაგროვებული ცოდნისა და გამოცდილების გამოყენებლობაში.

✓ ფინანსური აქტივების ზრდა (სესხის გაცემა მთავრობის მიერ)

• ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშში „ფინანსური აქტივების ზრდის“ მუხლი ხშირად არასრულადაა წარმოდგენილი;

✓ ვალდებულებების კლება (ვალის კლება): შიდა ვალი, საგარეო ვალი

შენიშვნა 2:

გარკვეულ შემთხვევებში შეფერხებებით მიმდინარეობს საგარეო წყაროებიდან დაფინანსების: 1. მიღება, რისი მიზმიც ხშირად არის ვალდებულებების შესრულებლობა 2. ათვისება, რაც შესაძლოა ადმინისტრირების პრობლემებით იყოს გამოწვეული.

1.3. როგორია ნაშთის ცვლილება (ბიუჯეტის რომელიმე ანგარიშზე რომელიმე პერიოდისათვის არსებული ფულადი სახსრების გამოყენება ან დაგროვება);

1.4. ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტის მოცულობა (<http://mof.ge/4554>). რა არის მთლიანი სალდო და როგორ გამოითვლება იხ. კითხვა-პასუხის განყოფილებაში

შენიშვნა 3:

მნიშვნელოვანია ყურადღება მივაქციოთ ნაერთი ბიუჯეტის და არა სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტს. იმისთვის, რომ მთლიანი დეფიციტი გავზომოთ, უნდა ავიღოთ სახელმწიფო პლუს ადგილობრივი ბიუჯეტების, ანუ ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი, რაც ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ კანონის მიხედვით, მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ) 3%-ს არ უნდა აღემატებოდეს..

1.5. როგორია ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემის ანგარიშებზე არსებული ნაშთები წლის დასაწყისისა და დასასრულისთვის;

1.6. რა მოცულობით დაიხარჯა მთავრობის (50 მლნ ლარი) და პრეზიდენტის (5 მლნ ლარი) სარეზერვო ფონდები

✓ ორივე ფონდის მოცულობა, ერთად აღებული, არ უნდა აღემატებოდეს წლიური ბიუჯეტით გათვალისწინებული ასიგნებების მთლიანი ოდენობის 2%-ს.

¹⁶ არაფინანსურ აქტივად ქონების მისაჩვენებლად ასევე აუცილებელი პირობაა ის, რომ ეს აქტივი ერთ წელიწადზე მეტი დროის განმავლობაში მრავალჯერადად ან განუწყვეტილად გამოიყენებოდეს წარმოების ან მომსახურების პროცესში.

1.7. მხარჯავი დაწესებულებების პროგრამების მიხედვით დამტკიცებულ და დაზუსტებულ ასიგნებებს შორის შეუსაბამობის განმარტება, თუ ეს შეუსაბამობა აღემატება 30%-ს

✓ თუ ეს ახსნა არ გაკმაყოფილებთ, მნიშვნელოვანია დასვით კითხვები, რაც დაგარანძუნებთ ამ შეუსაბამობის განმარტების სისწორეში (ახსნა, თუ რა არის დამტკიცებული და დაზუსტებული ასიგნება იხ. კითხვა-პასუხის განყოფილებაში)

1.8. მხარჯავი დაწესებულებების პროგრამების მიხედვით დაზუსტებულ ასიგნებებს და გადახდილ თანხებს შორის შეუსაბამობის განმარტება, თუ ასეთი შეუსაბამობა აღემატება 15%-ს.

✓ თუ ეს ახსნა არ გაკმაყოფილებთ, მნიშვნელოვანია დასვით კითხვები, რაც დაგარანძუნებთ ამ შეუსაბამობის განმარტების სანდობაში (განმარტება, რა არის დამტკიცებული და დაზუსტებული ასიგნება იხ. კითხვა-პასუხის განყოფილებაში)

✓ მხარჯავი დაწესებულების პროგრამებს, ქვეპროგრამებსა და საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მუხლებს შორის თანხების გადანაწილება შეიძლება განხორციელდეს ფინანსთა სამინისტროს თანხმობით.

✓ მხარჯავი დაწესებულების პროგრამებს შორის თანხების გადანაწილება არ უნდა აღემატებოდეს მხარჯავი დაწესებულებისათვის წლიური ბიუჯეტით გათვალისწინებული ასიგნებების 5%-ს.

1.9. რა ოდენობით ტრანსფერი გადაეცათ ავტონომიურ რესპუბლიკებს და ადგილობრივ თვითმმართველობებს.

1.10. რა ოდენობით თანხები გაიცა საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან

1.11. რა შედეგებს მიაღწიეს მხარჯავი დაწესებულებებმა შესაბამისი პროგრამების/ქვეპროგრამების ფარგლებში. აქ პრობლემას წარმოადგენს ის, რომ¹⁷:

✓ შესრულების შესახებ ანგარიშგება სრულად არ მოიცავს ინფორმაციას ბიუჯეტის კანონზე თანდართული პროგრამული დანართით განსაზღვრული ყველა პროგრამის შესახებ. კერძოდ, ზოგიერთი პროგრამისთვის დაგეგმვის ეტაპზე განისაზღვრება მოსალოდნელი შედეგები და შედეგების შეფასების ინდიკატორები, თუმცა ბიუჯეტის შესრულების ანგარიში არ მოიცავს ინფორმაციას მათ ფარგლებში მიღწეული შედეგების შესახებ;

✓ გარკვეულ შემთხვევებში არ ხდება მიღწეული შედეგების შესახებ ანგარიშგება წინასწარ განსაზღვრული შედეგების შეფასების ინდიკატორებთან მიმართებით;

✓ პროგრამებისა და ქვეპროგრამების დიდი ნაწილი¹⁸ საჭიროებს დამატებით ინდიკატორს, რათა სრულყოფილად შეფასდეს პროგრამების/ქვეპროგრამების ფარგლებში მიღწეული შუალედური/საბოლოო შედეგები. რიგ შემთხვევებში, ყველა მოსალოდნელ შედეგს არ აქვს ინდიკატორი ან შედეგების შეფასებისთვის მხოლოდ ერთი ტიპის ინდიკატორია გამოყენებული;

✓ საბიუჯეტო ორგანიზაციათა დიდ ნაწილს¹⁹ არ აქვს მონაცემების შეგროვების, დამუშავებისა და შენახვის ჩამოყალიბებული სისტემა.

– დღიური

¹⁷ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შეფასებით.
¹⁸ მაგალითად, 2015 წელს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შეფასებით, პროგრამებისა და ქვეპროგრამების დაახლოებით 40% საჭიროებდა დამატებით ინდიკატორს.
¹⁹ მაგალითად, 2015 წელს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შეფასებით, 30%-ს არ ჰქონდა მონაცემების შეგროვების, დამუშავებისა და შენახვის ჩამოყალიბებული სისტემა.

1 ივნისამდე

მთავრობა პარლამენტს წარუდგენს ინფორმაციას მომავალი წლის და შემდგომი სამი წლის ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და სამინისტროების ძირითადი მიმართულებების შესახებ.

პარლამენტის კომიტეტები, როგორც წესი, მათი გამგებლობისათვის მიკუთვნებული სფეროების მიხედვით განიხილავენ ინფორმაციას ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და სამინისტროების ძირითადი მიმართულებების შესახებ და ამზადებენ შესაბამის დასკვნებს.

პარლამენტის აპარატმა უნდა განსაზღვროს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის განხილვის განრიგი და გამოვიგზავნოთ ეს უკანასკნელი თქვენ, მთავრობას, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურსა და საქართველოს ეროვნულ ბანკს.

ამასთან, პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი მოგანვდით სახელმწიფო ბიუჯეტის წლიურ მიმოხილვას, რომელიც აფასებს საბიუჯეტო პოლიტიკის გავლენას ეკონომიკაზე.

2 ივნისამდე

თქვენ პარლამენტის აპარატმა უნდა მოგაწოდოთ სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშისა და ამ ანგარიშის შესახებ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენების ასლები. თუ მთავრობა 31 მაისამდე წარმოადგენს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს, შესაბამისად, ეს თარიღიც უკან გადაინევს, თუმცა ამ ანგარიშების თქვენთვის მოწოდება 2 ივნისს არ უნდა გადასცდეს²⁰.

13 ივნისამდე

პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტი და სხვა კომიტეტები მათ გამგებლობას მიკუთვნებული სფეროების მიხედვით, განიხილავენ სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს, ამ ანგარიშის შესახებ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენებას და ამზადებენ შესაბამის დასკვნებს. ამ ანგარიშების განხილვა სრულდება ამ დოკუმენტების პარლამენტში წარმოდგენიდან 2 კვირაში. თუ მთავრობა სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს 31 მაისამდე წარმოადგენს, შესაბამისად განხილვის დასრულების ეს თარიღიც უკან გადაინევს, თუმცა განხილვის ბოლო ვადა 13 ივნისია.

18 ივნისამდე

ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და სამინისტროების ძირითადი მიმართულებების შესახებ დასკვნები წარუდგინება პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტს.

20 ივნისამდე

საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტი ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და სამინისტროების ძირითადი მიმართულებების შესახებ თავის დასკვნას და წინადადებებს სხვა კომიტეტების დასკვნებთან ერთად უგზავნის მთავრობას.

²⁰ პარლამენტის რეგლამენტის 190-ე მუხლის მე-5 პუნქტის მიხედვით, პარლამენტის აპარატი სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშისა და ამ ანგარიშის შესახებ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენების ასლებს მათი მიღებიდან არაუგვიანეს 3 დღისა გადასცემს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტს, სხვა კომიტეტებს, ფრაქციებს, უმრავლესობას, უმცირესობას და პარლამენტის დამოუკიდებელ წევრებს. სწორედ ამ ნორმამე დაყრდნობით არის მოცემული გზამკვლევი 2 ივნისი.

პარლამენტის პლენარულ სხდომას წარედგინება პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის, სხვა კომიტეტების, ფრაქციების, უმრავლესობისა და უმცირესობის დასკვნები. სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის, ამ ანგარიშის შესახებ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენების, პარლამენტის კომიტეტების, ფრაქციების, უმრავლესობისა და უმცირესობის დასკვნების განხილვისა და საპარლამენტო კამათის დასრულების შემდეგ, პარლამენტი იღებს დადგენილებას სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის თაობაზე.

ყოველი თვის 20 რიცხვში

სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ხაზინის ინფორმაცია

სახელმწიფო ხაზინა პარლამენტს წარუდგენს ანგარიშგებას სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების, გადასახდელების, ნაშთის ცვლილებისა და მთლიანი სალდოს ჩვენებით (ამ ტერმინების განმარტება იხ. კითხვა-პასუხში გზამკვლევის ბოლოს, ანბანური რიგის მიხედვით).

საბიუჯეტო ოფისი რეგულარულად მოგაწვდით სახელმწიფო ბიუჯეტის ხაზინის შესრულების გამარტივებულ ინფორმაციას ელექტრონულად დრო-ბოქსის მეშვეობით შესაბამისი მეთოდოლოგიური მხარდაჭერით, რომელიც საშუალებას იძლევა თითოეული კომიტეტის გამგებლობას მიკუთვნებული სფეროებისათვის კომიტეტის აპარატის მიერ განხორციელდეს ბიუჯეტის შესრულების მონიტორინგი. ბიუჯეტის ხაზინის შესრულების მონაცემები ასევე აქვს საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტს, რომელიც სისტემატურად ატარებს ამ მონაცემების დეტალურ ანალიზს.

მაგალითისთვის განვიხილოთ 2015

წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ხაზინის ინფორმაცია.

1. გადასახდელები (შეგახსენებთ, რომ გადასახდელები არის ის მთლიანი სახსრები, რომლებიც მთავრობამ წლის განმავლობაში გამოიყენა):

ბიუჯეტში მოცემული ამ მთლიანი სახსრების ათვისებას შეგიძლიათ ხაზინის გადასახდელების შესრულების ფორმაში მიაღწევოთ თვალი.

შენიშვნა 1:

იმის გასაგებად, თუ ჯამურად, მაგალითად, 2016 წლის 9 თვის გეგმიდან მთავრობამ რა თანხა დახარჯა ან ვერ აითვისა, ქვემოთ მოცემულ ცხრილში გეგმის გრაფაში მოცემულ მონაცემს უნდა გამოაკლოთ გადახდის გრაფაში მოცემული მონაცემი. მაშასადამე, 2016 წელს 9 თვის გეგმიდან ჯამურად მთავრობას ვერ აუთვისებია $7,629,628,300 - 7,340,609,336.43 = 289,018,963.57$, ანუ ორას ოთხმოცდაცხრა მილიონ თვრამეტი ათას ცხრაას სამოცდასამი ლარი და ორმოცდაჩვიდმეტი თეთრი.

ამონარიდი 2016 წლის 9 თვის სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელების ფორმა E1-დან (ხარკებში გამოყოფილია მხოლოდ შრომის ანაზღაურება).

ორგ. კოდი	დასახელება	გეგმა	ვალდებულება	რესურსი	მოთხოვნა	გადახდა	დავალ-იანება
00	ჯამური						
00	ჯამური	7,629,628,300.00	7,414,849,962.77	214,778,337.23	7,340,609,336.43	7,340,609,336.43	0.00

2	ხარჯები	6,479,008,376.04	6,316,278,425.27	162,729,950.77	6,255,944,498.38	6,255,944,498.38	0.00
2.1	შრომის ანაზღაურება	1,090,190,930.00	1,084,951,969.21	5,238,960.79	1,074,722,003.97	1,074,722,003.97	0.00
31	არაფინანსური აქტივების ზრდა	540,062,129.85	454,620,754.95	85,441,374.90	442,849,895.05	442,849,895.05	0.00
32	ფინანსური აქტივების ზრდა	307,178,900.00	349,194,042.94	-42,015,142.94	347,069,907.80	347,069,907.80	0.00
33	ვალდებულებების კლება	303,378,894.11	294,756,739.61	8,622,154.50	294,745,035.20	294,745,035.20	0.00
01 00	საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები						0
00	ჯამური	47,518,100.00	43,497,656.56	4,020,443.44	43,285,932.14	43,285,932.14	0.00
2	ხარჯები	43,037,988.79	41,186,066.64	1,851,922.15	40,974,342.22	40,974,342.22	0.00
2.1	შრომის ანაზღაურება	23,371,800.00	22,805,862.02	565,937.98	22,787,073.02	22,787,073.02	0.00
31	არაფინანსური აქტივების ზრდა	4,479,500.00	2,310,978.71	2,168,521.29	2,310,978.71	2,310,978.71	0.00
33	ვალდებულებების კლება	611.21	611.21	0.00	611.21	611.21	0.00

როგორც ნახეთ, აქ მაგალითისთვის მოყვანილია ერთი მცირე ნაწყვეტი გადასახდელების შესრულების ხაზინის ამ ფორმიდან, კერძოდ, ჯამური მაჩვენებლები და პარლამენტის დაფინანსება.

შენიშვნა 2:

ასევე არსებობს ხაზინის გადასახდელების შესრულების ფორმა E6, რაც ათიათასობით გვერდს მოიცავს და წარმოადგენს ყველაზე ღირებულ და დეტალურ ინფორმაციას გადასახდელების შესახებ (თუ რა არის გადასახდელები იხ. კითხვა-პასუხში გზამკვლევის ბოლოს, ანბანური რიგის მიხედვით).

2. შემოსულობები (შეგახსენებთ, რომ შემოსულობები არის ის მთლიანი სახსრები, რომელთა მიღებასაც მთავრობა წლის განმავლობაში გეგმავს)

თუ გსურთ დეტალური წარმოდგენა შეიქმნათ შემოსულობებზე (შემოსულობების განმარტება იხ. კითხვა-პასუხში) საბიუჯეტო ოფისი რეგულარულად მოგანვდით სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების შესრულების ხაზინის გამარტივებულ ინფორმაციას ელექტრონულად დროპბოქსის მეშვეობით. ბიუჯეტის შემოსულობების შესრულების ხაზინის მონაცემები ასევე აქვს საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტს, რომელიც რეგულარულად ატარებს ამ მონაცემების სისტემატურ დეტალურ ანალიზს.

საქართველოს კონსოლიდირებული ბიუჯეტი შემოსულობების ხაზინის ფორმა #1-ში ნახავთ, მაგალითად, საშემოსავლო, დამატებული ღირებულების, მოგების, იმპორტის, ქონების გადასახადის და აქციზის ჩაშლას უამრავ სხვა შემოსულობასთან ერთად და გაიგებთ, მაგალითად, რა თანხა შემოვიდა:

- ✓ არასაბიუჯეტო სექტორში დამქირავებლის მიერ დაკავებული საშემოსავლო გადასახადიდან
- ✓ ფიზიკური პირის მიერ მიღებუ-

ლი დივიდენდების საშემოსავლო გადასახადიდან

✓ ფიზიკური პირის მიერ ქონების იჯარით გაცემის შედეგად მიღებული შემოსავლების საშემოსავლო გადასახადიდან

✓ იმპორტირებულ მსუბუქ ავტომობილებზე აქციზის გადასახადიდან (რა არის აქციზი იხ. კითხვა-პასუხის

განყოფილებაში, ანბანური რიგის მიხედვით)

✓ საქართველოს ტერიტორიაზე რეალიზებულ ლუდზე და სხვა უამრავ შემოსულობაზე აქციზის გადასახადიდან

✓ უცხოური სანარმოების მოგების გადასახადი

✓ სხვა უამრავი შემოსულობიდან

ამონარიდი საქართველოს კონსოლიდირებული ბიუჯეტის შემოსულობების ფორმა # 1-დან ანგარიშგების პერიოდი 01/01/2015 - 01/01/2016

კოდი	დასახელება	სახელმწიფო ბიუჯეტი	ტერიტორიული ერთეულის ბიუჯეტი	სულ
0	ჯამური	10 325 300 242,54	2 442 098 474,78	12 767 398 717,32
1	შემოსავლები	8 170 306 452,67	2 065 359 937,28	10 235 666 389,95
11	გადასახადები	7 549 608 915,45	461 246 668,09	8 010 855 583,54
111	გადასახადები შემოსავალზე, მოგებაზე და კაპიტალის ღირებულების ნაზრდზე	3 077 935 792,25	170 832 111,55	3 248 767 903,80
1111	ფიზიკური პირებიდან	2 052 388 497,13	170 832 111,55	2 223 220 608,68
11111	საშემოსავლო გადასახადი	2 052 388 497,13	170 832 111,55	2 223 220 608,68
1111101	დამქირავებლის მიერ დაკავებული საშემოსავლო გადასახადი	1 698 681 270,01	139 278 021,42	1 837 959 291,43
11111011	დამქირავებლის მიერ დაკავებული საშემოსავლო გადასახადი სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებული საბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან	428 725 961,96	18 440 224,89	447 166 186,85
11111012	დამქირავებლის მიერ დაკავებული საშემოსავლო გადასახადი ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების საბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან	80 187 611,35	22 094 362,44	102 281 973,79
11111013	დამქირავებლის მიერ დაკავებული საშემოსავლო გადასახადი არასაბიუჯეტო სექტორიდან	1 189 767 696,70	98 743 434,09	1 288 511 130,79
1111102	საშემოსავლო გადასახადი მენარმე ფიზიკურ პირთა საქმიანობით მიღებული შემოსავლებიდან	236 736 587,66	24 024 802,76	260 761 390,42
1111103	საშემოსავლო გადასახადი ფიზიკური პირის მიერ მიღებული დივიდენდებიდან	33 486 311,50	3 644 827,50	37 131 139,00
1111104	საშემოსავლო გადასახადი ფიზიკური პირის მიერ მიღებული პროცენტებიდან	4 372 722,78	272 643,51	4 645 366,29
1111105	საშემოსავლო გადასახადი დიპლომატიურ დაწესებულებებში დასაქმებული რეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ მიღებული შემოსავლებიდან	8 008 129,45	12 460,88	8 020 590,33
1111106	არარეზიდენტი პირების საშემოსავლო გადასახადი (გარდა ქონების რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავლებისა)	4 298 450,82	124 648,31	4 423 099,13
1111107	არარეზიდენტი პირების საშემოსავლო გადასახადი, ქონების რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავლებიდან	75 777,36	0,00	75 777,36
1111108	საშემოსავლო გადასახადი ფიზიკური პირის მიერ მატერიალური აქტივების რეალიზაციით მიღებული ნამეტიდან	1 389 313,21	52 322,39	1 441 635,60
1111109	საშემოსავლო გადასახადი ფიზიკური პირისთვის ქონების ჩუქებიდან	819 402,79	1 000,00	820 402,79
1111110	საშემოსავლო გადასახადი ფიზიკური პირის მიერ ქონების მემკვიდრეობით მიღებიდან	38 948,90	0,00	38 948,90

ვინ როგორ დაგეხმარებათ

პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის აპარატი მოგანვდით:

✓ პასუხს სახელმწიფო ფინანსებთან და ხარჯვასთან დაკავშირებით თქვენს შეკითხვებზე

✓ საფინანსო-საბიუჯეტო, ფულად-საკრედიტო, სავალუტო, საგადასახადო-საბაჟო სფეროებში კანონების, პარლამენტის დადგენილებებისა და სხვა გადაწყვეტილებების პროექტებს

✓ საფინანსო-საბიუჯეტო, ფულად-საკრედიტო, საგადასახადო-საბაჟო და სავალუტო სისტემაში გასატარებელ ღონისძიებათა მოსალოდნელი შედეგების შეფასებას და შესაბამის დასკვნებს, ცნობებს, რეკომენდაციებს და გადაწყვეტილებებს

✓ დასკვნებს და ინფორმაციას კანონპროექტების თაობაზე წარმოდგენილი შენიშვნების პროექტში გათვალისწინების მდგომარეობის შესახებ ბიუჯეტის პროექტზე დასკვნას

✓ ინფორმაციას სხვა კომიტეტებსა და

ფრაქციებში ბიუჯეტის პროექტის განხილვის შესახებ

✓ ინფორმაციას კანონების, პარლამენტის დადგენილებებისა და სხვა გადაწყვეტილებების შესრულების მდგომარეობის შესახებ

✓ სახელმწიფო ბიუჯეტის პროგრამებით განსაზღვრული ასიგნებების შესრულების ანალიზის სტანდარტული ფორმის ყოველთვიურ განახლებას

✓ დამოუკიდებელ ანგარიშს პროგრამების/სექტორების დონეზე გამოვლენილი ძირითადი რისკ-ფაქტორების/ტენდენციების შესახებ

✓ მხარჯავი დანახვებულებების/სექტორების დონეზე ბიუჯეტის შესრულების მიმდინარეობის მონიტორინგის ფარგლებში გამოვლენილი რისკ-ფაქტორების/ტენდენციების შესახებ გაზიარებას პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისისათვის.

პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი მოგანვდით:

• პასუხებს კითხვებზე, რომლებიც შეიძლება მაკროეკონომიკური გარემოს მოსალოდნელ განვითარებასთან, სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი მაჩვენებლების დინამიკასთან და მათ ეკონომიკურ გავლენასთან დაკავშირებით გქონდეთ

• დამოუკიდებელ მაკროეკონომიკურ და ფისკალურ პროგნოზებს მოკლე და საშუალოვადიანი პერიოდისათვის, რაც საშუალებას მოგცემთ შეაფასოთ მთავრობის მიერ წარმოდგენილი საპროგნოზო მაჩვენებლების საფუძვლიანობა

• სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის, ასევე სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების თვიური, კვარტალური და წლიური შესრულების ანალიზს

• ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტების წლიური შესრულების ანალიზს

• კვლევებს ფისკალური, მაკროეკონომიკური და საჯარო ფინანსების მართვის საკითხების შესახებ, რომელთა თემატიკა შეირჩევა წინასწარ განსაზღვრული კრიტერიუმების შესაბამისად, ასევე კვლევებს ცალკეული კანონპროექტების ეკონომიკური გავლენის შეფასების შესახებ

საბიუჯეტო ოფისი ასევე უზრუნველყოფს მეთოდოლოგიურ მხარდაჭერას კომიტეტების აპარატების მიერ მათ გამგებლობას მიკუთვნებული სფეროებისათვის ბიუჯეტის შესრულების მონიტორინგის ეფექტიანად განსახორციელებლად. საბიუჯეტო ოფისის მიერ მომზადებული

ანგარიშები / დასკვნები / კვლევები / პუბლიკაციები, ასევე ინფორმაცია გამოყენებული მეთოდოლოგიური მიდგომის და მონაცემების წყაროს შესახებ საჯარო და ხელმისაწვდომია მის ოფიციალურ ვებ-

გვერდზე <http://www.pbo.parliament.ge/ge>. საბიუჯეტო ოფისი არ გასცემს საბიუჯეტო და მაკროეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრასთან დაკავშირებულ რეკომენდაციებს.

პარლამენტის კვლევითი დეპარტამენტი მოგანვდით:

- ✓ განსახილველ კანონპროექტებსა და კანონპროექტების თემებზე საინფორმაციო ფურცლებს და კვლევით ნაშრომებს
- ✓ კონკრეტულ საინფორმაციო-ანალიტიკურ და საცნობარო მასალას შეთანხმებული ფორმით და შეთანხმებულ ვადებში
- ✓ თქვენთვის საჭირო ლიტერატურას და საცნობარო ინფორმაციას
- ✓ ევროკავშირზე ინფორმაციას და თქვენს კითხვებზე პასუხებს
- ✓ მასალებს და პასუხებს თქვენს შეკითხვებზე
- ✓ თემატურ შენაკრებებს პერიოდულ გამოცემებში (მათ შორის, ელექტრო-

ნულში) აქტუალურ თემებზე არსებული სტატიების მიხედვით.

განსხვავებით საბიუჯეტო ოფისისგან, რომელსაც საჯარო ფინანსებთან დაკავშირებული კვლევის საკუთარი დღის წესრიგი აქვს, პარლამენტის კვლევითი დეპარტამენტი ბიუჯეტთან და საჯარო ფინანსებთან დაკავშირებულ ისეთ კითხვებზე მოგანვდით პასუხს, როგორცაა, მაგალითად, სარეზერვო ფონდებიდან ხარჯვის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკა, ან, მაგალითად, როგორ აღრიცხავენ შემოსავლებს აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში. თუ გექნებათ იმგვარი კითხვები, რომლებიც გარკვეულ კვლევას მოითხოვს, უნდა მიმართოთ კვლევით დეპარტამენტს და არა საბიუჯეტო ოფისს.

პარლამენტის კომიტეტების აპარატი უზრუნველყოფს:

თქვენი კომიტეტის პასუხისმგებლობის სფეროში არსებული ბიუჯეტის ანალიზს.

კითხვა-პასუხი

ქვემოთ ანბანური რიგის მიხედვით მოცემულია ყველაზე მნიშვნელოვან და საჭირო კითხვებზე პასუხები, რაც ბიუჯეტის კანონის და შესრულების ანგარიშგების აღქმაში დაგეხმარებათ. თუმცა სანამ კითხვა-პასუხზე გადავალთ, ბიუჯეტში მოცემული თანხების სწორად წასაკითხად გთხოვთ გაითვალისწინოთ, რომ ბიუჯეტის კანონს ან შესრულების ანგარიშებს და თანდართულ დოკუმენტაციას ზედა მარჯვენა ან მარცხენა კუთხეში შეიძლება

ჰქონდეს მინაწერი ათას ლარებში ან მილიონ ლარებში.

შენიშვნა: მინაწერი ათას ლარებში ნიშნავს, რომ, მაგალითად, 5000 ათასი ლარი არის 5 მილიონი ლარი. მინაწერი მილიონ ლარებში კი ნიშნავს, რომ, მაგალითად, 5000 მილიონი ლარი არის 5 მილიარდი ლარი. თუ ამგვარი მინაწერი არ გვაქვს, რიცხვები ჩვეულებრივ უნდა წაიკითხოთ. განვიხილოთ სამივე შემთხვევა მაგალითებით:

ცხრილი 1

ათას ლარებში

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის გეგმა	2016 წლის გეგმა
შემოსავლები	7,434,637.5	8,048,920.0	8,555,000.0

მაშასადამე, 2014 წლის ფაქტობრივმა შემოსავლებმა შეადგინა შვიდი მილიარდ ოთხას ოცდაათობმეტი მილიონ ექვსას ოცდაჩვიდმეტი ათას ხუთასი ლარი, 2015 წლის დაგეგმილმა შემოსავლებმა – რვა მილიარდ ორმოცდარვა მილიონ ცხრაასოცი ათასი ლარი, ხოლო 2016 წლის დაგეგმილმა შემოსავლებმა – რვა მილიარდ ხუთას ორმოცდათხუთმეტი მილიონი.

ცხრილი 2

მლნ. ლარებში

დასახელება	2013 წელი	2014 წელი	2015 წელი
მთლიანი შიდა პროდუქტი	26,847.4	29,150.5	31,691.6

მაშასადამე, 2013 წლის მთლიანმა შიდა პროდუქტმა შეადგინა ოცდაექვსი მილიარდ რვაას ორმოცდაშვიდი მილიონ ოთხასი ათასი ლარი, 2014 წლის მთლიანმა შიდა პროდუქტმა – ოცდაცხრა მილიარდ ასორმოცდაათი მილიონ ხუთასი ათასი ლარი, ხოლო 2015 წლის მთლიანმა შიდა პროდუქტმა – ოცდათერთმეტი მილიარდ ექვსას ოთხმოცდათერთმეტი მილიონ ექვსასი ათასი ლარი.

ცხრილი 3

დასახელება	გეგმა	ვალდებულება	რესურსი	მოთხოვნა	გადახდა
ხარჯები	8,090,303,156.35	8,167,526,923.33	77,223,766.98	8,157,998,444.56	8,157,998,444.56

აქ რიცხვებს წაიკითხავთ ისე, როგორც წერია, მაგალითად, გეგმის გრაფაში წერია: რვა მილიარდ ოთხმოცდაათი მილიონ სამას სამი ათას ასორმოცდათექვსმეტი ლარი და ოცდათხუთმეტი თეთრი.

შენიშვნა: მძიმეებით მთელი რიცხვები გამოიყოფა, წერტილებით კი – ათწილადები, თუმცა თუ გვაქვს მინაწერი ათას ლარებში ან მილიონ ლარებში ეს ათწილადებიც მთელ რიცხვებად იქცევა, როგორც პირველი ორი ცხრილი გვიჩვენებს, ხოლო მესამე ცხრილში კი, სადაც ამგვარი მინაწერი არ გვაქვს, წერტილებით გამოიყოფილი ათწილადები დარჩება ათწილადებად, მაგალითად, მე-3 ცხრილის გეგმის გრაფაში წერტილის შემდეგ მდგომი 35 ნიშნავს ოცდათხუთმეტ თეთრს.

რა არის არაფინანსური აქტივების კლება?

არაფინანსური აქტივების კლება არის სახელმწიფო ქონების გასხვისებიდან მიღებული სახსრები.

რა არის არაფინანსური აქტივების ზრდა?

არაფინანსური აქტივების ზრდა იგივე სახელმწიფო ქონების შექენაა. სახელმწიფოს მიერ 500 ლარის და მეტი ღირებულების ქონების შექენაზე განეული ხარჯები ხარჯებად აღარ მიიჩნევა, მაგ., მაგიდა ან სხვა ნებისმიერი ნივთი, რომელიც ღირს 499 ლარი, ტარდება ხარჯებში, 500 ლარიანი მაგიდა ან სხვა ნებისმიერი ნივთი კი უკვე ქონებად, ანუ არაფინანსურ აქტივად მიიჩნევა. არაფინანსურ აქტივად ქონების მისაჩნევად ასევე აუცილებელი პირობაა ის, რომ ერთ წელიწადზე მეტი დროის განმავლობაში მრავალჯერადად ან განუწყვეტლივ გამოიყენებოდეს წარმოების ან მომსახურების პროცესში.

რა არის არაფინანსური აქტივების ცვლილება?

არაფინანსური აქტივების ცვლილება არის არაფინანსური აქტივების ზრდის და კლების სხვაობა.

რა არის არაპირდაპირი გადასახადი?

გადასახადი (დღგ, აქციზი და იმპორტის გადასახადი), რომელიც შესაძენი საქონლის ან მომსახურების ფასის დანამატია და იხდის მყიდველი.

რა არის აქციზი?

აქციზი არის არაპირდაპირი საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადი, რომლითაც, სახელმწიფო ბეგრავს ისეთი პროდუქციას, რომელიც ზიანს შეიძლება აყენებდეს ადამიანის ჯანმრთელობას ან გარემოს, ასევე ფართო მოხმარების საქონელს ან მომსახურებას, მაგ., ალკოჰოლიანი სასმელები, თამბაქოს ნაწარმი, ნავთობპროდუქტები, მსუბუქი ავტომობილები. თუმცა აქციზით ასევე იბეგრება მობილური საკომუნიკაციო მომსახურება.

რა არის ასიგნება?

ასიგნება არის საბიუჯეტო წლის განმავლობაში ბიუჯეტით გათვალისწინებული მოცულობის ფარგლებში გადახდის განხორციელების უფლებამოსილება (ასიგნებების და გადასახდელების მოცულობები ერთი და იგივეა).

რა არის გადასახადი? ის ფულადი შენატანი ბიუჯეტში, რომელსაც იხდის გადასახადის გამამხდელი (დღგ, საშემოსავლო, მოგების გადასახადი, აქციზი და ა.შ.)

რა არის გადასახდელები?

გადასახდელები, განსხვავებით ხარჯებისგან, არის ის მთლიანი სახსრები, რომელიც მთავრობას შეუძლია წლის განმავლობაში გამოიყენოს, კერძოდ:

1. ხარჯები:

- 1.1. შრომის ანაზღაურება
- 1.2. საქონელი და მომსახურება
- 1.3. პროცენტი
- 1.4. სუბსიდიები
- 1.5. გრანტები
- 1.6. სოციალური უზრუნველყოფა
- 1.7. სხვა ხარჯები

2. არაფინანსური აქტივების ზრდა

3. ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის დაგროვების გარდა)

4. ვალდებულებების კლება (ვალდებულებების ძირითადი ნაწილის დაფარვაზე მიმართული სახსრები).

შესაბამისად, ხარჯები, როგორც ხშირად არასწორად ჰგონიათ ხოლმე, არ არის ის მთლიანი სახსრები, რომელთა გამოყენებაც მთავრობას წლის განმავლობაში შეუძლია (შედარებისთვის იხ. შემოსულობების განმარტება ქვემოთ).

დ

რა არის დაზუსტებული გეგმა?

დაზუსტებული გეგმა არის დამტკიცებულ გეგმაში წლის განმავლობაში განხორციელებული ცვლილებები.

რა არის დამტკიცებული გეგმა?

დამტკიცებული გეგმა არის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში მოცემული პარამეტრები, რასაც პარლამენტი ამტკიცებს დეკემბრის ბოლომდე.

რა არის დამატებული ღირებულების გადასახადი (დღგ) - არაპირდაპირი გადასახადის ერთ-ერთი სახე, რომელსაც იხდის მომხმარებელი საქონლის ან მომსახურების შეძენისას.

რა არის დებიტორული დავალიანება და რატომ ითხოვს თქვენს ყურადღებას?

• ძალიან მნიშვნელოვანია, დებიტორულ დავალიანებასთან დაკავშირებით მთავრობამ პასუხი გასცეს შემდეგ სამ კითხვას: **1.** რომელ საბიუჯეტო დანესებულებას რამდენი

დებიტორული დავალიანება აქვს (ანუ როგორია მთელი დებიტორული დავალიანების ჩაშლა საბიუჯეტო დანესებულებების მიხედვით)? **2.** როდის დაასრულებს მომწოდებელი საბიუჯეტო დანესებულებისთვის მომსახურების/სამუშაოს განწევას ან საქონლის მიწოდებას **3.** რა ზომებს მიმართავს ფულის დასაბრუნებლად საბიუჯეტო დანესებულება/მთავრობა იმ შემთხვევაში, როცა მომსახურების/სამუშაოს განწევის ან საქონლის მიწოდების იმედი აღარ არსებობს?

შენიშვნა: რადგან დებიტორული დავალიანება ცალკე ბიუჯეტში არ ჩანს, თქვენ შეგიძლიათ საბიუჯეტო ოფისისგან მოითხოვოთ ინფორმაცია, თუ როგორ გაიზარდა/ შემცირდა დებიტორული დავალიანება წინა პერიოდთან შედარებით და, შესაბამისად, შეიქმნათ წარმოდგენა იმაზე, თუ რა გააკეთა მთავრობამ თქვენ მიერ დასმული პრობლემების მოსაგვარებლად.

თქვენი, როგორც უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანოს წევრის, მთავრობისთვის დასმული კითხვები დებიტორულ დავალიანებასთან დაკავშირებული აღრიცხვიანობის მოწესრიგებასთან თუ თანხების ამოღების/კონტრაქტორების მიერ აღებული ვალდებულებების შესრულების შესახებ კრიტიკულად მნიშვნელოვანია.

3

რა არის ვალდებულება?

ვალდებულება არის სესხების აღებასთან და მათი ძირითადი ნაწილის დაფარვასთან დაკავშირებული ოპერაციები.

რა არის ვალდებულებების ზრდა?

ვალდებულებების ზრდა არის სესხის აღება.

რა არის ვალდებულებების კლება?

ვალდებულებების კლება არის სესხის ძირითადი ნაწილის დაფარვა.

რა არის ვალდებულებების ცვლილება?

ვალდებულებების ცვლილება არის ვალდებულებების ზრდას და კლებას შორის სხვაობა.

0

ვინ არის იმპორტის გადასახადის გადამხდელი?

გადამხდელია პირი, რომელიც საქართველოს საბაჟო საზღვარზე გადააადგილებს საქონელს, გარდა ექსპორტისა. თუ რა განაკვეთებით რა საქონელი იბეგრება და რა შეღავათებით არის შესაძლებელი სარგებლობა იხ. საგადასახადო კოდექსის 195-199 მუხლები.

რა არის კაპიტალური ბიუჯეტი?

პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის მიხედვით, კაპიტალურ ბიუჯეტში ძირითადად იგულისხმება ისეთი მსხვილი პროექტები, რომელთაც საინვესტიციო ხასიათი აქვთ და მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ეკონომიკურ განვითარებას.

კაპიტალური პროექტები გულისხმობს მსხვილი ინფრასტრუქტურის შექმნას ან არსებულის მნიშვნელოვან და არსებით გაუმჯობესებას. ყველა კაპიტალური პროექტი, რომლისთვისაც სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილია დაფინანსება, აუცილებელია დაკავშირებული იყოს მთავრობის მიერ განსაზღვრულ რომელიმე პრიორიტეტთან.

კაპიტალური პროექტი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ პირობებს:

- ✓ მშენებლობა-რეაბილიტაციის შემთხვევაში მისი ღირებულება არ უნდა იყოს 50,000 ლარზე ნაკლები და შექმნილი პროდუქტის გამოყენების ვადა 5 წელზე ნაკლები
- ✓ მანქანა-დანადგარების და სხვა აღჭურვილობის და პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნის შემთხვევაში, ერთეულის ან მთლიანი პროექტის ღირებულება არ უნდა იყოს 150,000 ლარზე ნაკლები, ხოლო მათი გამოყენების ვადა 3 წელზე ნაკლები.

პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგია აღწერს თუ როგორ უნდა მოხდეს კაპიტალური ბიუჯეტის მომზადება, რომელიც პროგრამული ბიუჯეტის შემადგენელი ნაწილია, თუმცა სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის ცალკე დანართად არის წარმოდგენილი.

რა არის კრედიტორული დავალიანება?

კრედიტორული დავალიანება არის სხვების (ბიზნესის, ფიზიკური პირების და ა.შ.) მიმართ მთავრობის დავალიანება.

რა არის ბიუჯეტის მთლიანი სალდო?

ბიუჯეტის მთლიანი სალდო იგივე ბიუჯეტის დეფიციტი ან პროფიციტია. ბიუჯეტის დეფიციტის და პროფიციტის გაგება გაცილებით უფრო მარტივია, ვიდრე ბევრ ადამიანს ჰგონია და ამისთვის სულ სამი მარტივი გამოკლებაა საჭირო: შემოსავლებს გამოვაკლებთ ხარჯებს და გამოვაკლებთ ქონების გაყიდვასა და შექმნას შორის სხვაობას (ანუ არაფინანსური აქტივების ცვლილებას). თუ მივიღებთ უარყოფით რიცხვს, გვექნება ბიუჯეტის დეფიციტი, თუ მივიღებთ დადებითს - პროფიციტი.

მნიშვნელოვანია შევხედოთ ნაერთი ბიუჯეტის და არა სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტს, ვინაიდან სახელმწიფო ბიუჯეტის გარდა არსებობს ადგილობრივი ბიუჯეტებიც. იმისთვის, რომ მთლიანი დეფიციტი გავზომოთ, უნდა ავიღოთ სახელმწიფო და ადგილობრივი

ბიუჯეტების, ანუ ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი, რაც ეკონომიკური თავისუფლების აქტის მიხედვით, მთლიანი შიდა პროდუქტის 3%-ს არ უნდა აღემატებოდეს.

ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი შეგიძლიათ ნახოთ ბმულზე <http://mof.ge/4554>

6

რა არის ნაერთი ბიუჯეტი?

ნაერთი ბიუჯეტი არის სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტების ერთობლიობა.

რა არის ნაშთი?

ნაშთი არის შესაბამისი ბიუჯეტის ანგარიშზე გარკვეული პერიოდისათვის არსებული ფულადი სახსრები.

რა არის ნაშთის ცვლილება?

ნაშთის ცვლილება არის შესაბამისი ბიუჯეტის ანგარიშზე შესაბამისი პერიოდისათვის არსებული ფულადი სახსრების გამოყენება ან დაგროვება.

როდის ხდება ნაშთის დაგროვება?

ნაშთის დაგროვება ხდება მაშინ, როდესაც შემოსულობები მეტია გადასახდელებზე.

როდის ხდება ნაშთის გამოყენება?

ნაშთის გამოყენება ხდება მაშინ, როდესაც შემოსულობები ნაკლებია გადასახდელებზე.

3

რა არის პირდაპირი გადასახადი?

პირდაპირი გადასახადია გადასახადი, რომელსაც სახელმწიფო უშუალოდ ამოიღებს გადასახადის გადამხდელის შემოსავლიდან და ქონებიდან. მას განეკუთვნება საშემოსავლო გადასახადი, მოგების გადასახადი, ქონების გადასახადი და ა. შ.

რა არის პროგრამული ბიუჯეტი?

პროგრამული ბიუჯეტი:

1. აგებულია არა მხარჯავ დაწესებულებებზე, არამედ მათ პროგრამებზე, მაგ.: პროგრამული ბიუჯეტირების დროს ფულს ვაძლევთ არა მხარჯავ დაწესებულებას, ვთქვათ, ჯანდაცვის სამინისტროს, არამედ საყოველთაო ჯანდაცვის ან ტუბერკულოზის

პროგრამას. პროგრამული ბიუჯეტი გვაჩვენებს რა მიზნის მიღწევას ხმარდება ფული და არა რომელ უწყებას.

2. განსაზღვრავს პრიორიტეტებს და მიზნებს პროგრამული ბიუჯეტის მოქმედების მთელი პერიოდის განმავლობაში: პროგრამული ბიუჯეტი შედგება პროგრამებისგან, რომლებიც, ჩვეულებრივ, ოთხ წელიწადში უნდა განხორციელდეს, ხოლო ეს პროგრამები, თავის მხრივ, შედგება ქვეპროგრამებისგან, რომლებიც თორმეტ თვეში უნდა განხორციელდეს. პროგრამების კოდი ოთხნიშნაა, ქვეპროგრამებისა კი - ექვსნიშნა, ან რვანიშნა, რაც უთითებს იერარქიაზე, მაგ.,

✓ 2017 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში მოსახლეობის სოციალური დაცვის პროგრამის კოდია 35 02, სადაც 35 ჯანდაცვის სამინისტროს კოდია, ხოლო 02 -- სოციალური დაცვის პროგრამის რიგითი ნომერი.

✓ ამ სოციალური დაცვის პროგრამის ნაწილია, მაგ., სოციალური რეაბილიტაციის და ბავშვზე ზრუნვის ქვეპროგრამა, რომლის კოდია 35 02 03, რომელიც იძიფრება შემდეგნაირად: 35 02-ის გამეორება უთითებს იმაზე, რომ ეს ქვეპროგრამა ეკუთვნის სოციალური დაცვის პროგრამას (35 02), ხოლო 03 არის ქვეპროგრამის რიგითი ნომერი. ეს რიგითი ნომერი უთითებს იმაზე, რომ ეს ქვეპროგრამა არის სოციალური დაცვის პროგრამის რიგით მესამე ქვეპროგრამა.

3. აკავშირებს განსახორციელებელ ღონისძიებებს მიზნებთან და დაგეგმილ შედეგებთან. განსახორციელებელი ღონისძიებაა, მაგალითად, რაც ქვეპროგრამის ფარგლებში, ანუ 12 თვის განმავლობაში უნდა განვახორციელოთ, მაგალითად, ორი სხვადასხვა პუნქტის დამაკავშირებელი საავტომობილო გზის ასფალტ-ბეტონის საფარის მოწყობა.

4. განსაზღვრავს შუალედურ (12 თვე) და საბოლოო (4 წელი) შედეგებს, მაგ.:

✓ შუალედური შედეგი, რომელიც ქვეპროგრამის ფარგლებში, ანუ 12 თვის განმავლობაში მიიღწევა, შეიძლება იყოს გაუმჯობესებული მიმოსვლა ამ ორ პუნქტს შორის

✓ საბოლოო შედეგი, რომელიც პროგრამის ფარგლებში, ანუ 4 წლის განმავლობაში მიიღწევა, მაგალითად, შეიძლება იყოს ამ ორ პუნქტს შორის გაუმჯობესებული მიმოსვლით გაზრდილი ეკონომიკური აქტივობა, მაგ., მეტი ტურისტი ამ ორი პუნქტიდან ერთ-ერთში ან ორივეში.

5. ზომავს ამ შუალედურ (12 თვე) და საბოლოო (4 წელიწადი) შედეგებს.

საბაზისო მონაცემები საშუალებას გვაძლევს შევადაროთ პროგრამის/ქვეპროგრამის ღონისძიებების განხორციელების შედეგად მიღებული შედეგი იმ მდგომარეობას, რაც მანამდე იყო. საბაზისო მონაცემების შეგროვების გარეშე პროგრამული ბიუჯეტით პროგრამის/ქვეპროგრამის ღონისძიებების განხორციელების შედეგად მიღებულ შედეგს ვერ დავინახავთ, მაგ.:

✓ შუალედური შედეგის ინდიკატორი შეიძლება იყოს მუნიციპალიტეტის ამ ორ პუნქტს შორის გადაადგილებული ადამიანების რაოდენობა ამ ორ პუნქტს შორის გზის მოწყობამდე არსებულ (საბაზისო) მონაცემთან შედარებით.

✓ საბოლოო შედეგის ინდიკატორი შეიძლება იყოს, მაგალითად, მუნიციპალიტეტის ამ ორი პუნქტის დაკავშირების შემდეგ ეკონომიკური აქტივობის დონე გზის მოწყობამდე არსებულ (საბაზისო) მონაცემთან შედარებით.

ოთხი ყველაზე მნიშვნელოვანი კითხვა პროგრამულ ბიუჯეტთან დაკავშირებით:

1. აქვს თუ არა ჩაშლილი ზოგიერთ მხარეზე დაწესებულების ბიუჯეტი ქვეპროგრამებად? (ამ ჩაშლის გარეშე შეუძლებელია საბოლოო და შუალედური შედეგების ერთმანეთისგან გამიჯვნა და მათ შორის შესაბამისობის დადგენა).
2. ბიუჯეტის დაგეგმვის ეტაპზე (საბიუჯეტო განაცხადში) ხომ არ არის პროგრამები და ქვეპროგრამები, რომელთა ნაწილსაც მიზნობრიობა არ აქვს და მათ ფარგლებში განსახორციელებელი ღონისძიებებისა და აქტივობების განსაზღვრა მოგვიანებით, წლის განმავლობაში ხდება (რა არის საბიუჯეტო განაცხადი იხ. 45 გვ-ზე)?
3. პროგრამული დანართით წარმოდგენილი ქვეპროგრამის ინდიკატორებს აქვთ თუ არა მიზნობრივი მაჩვენებლები? (მაგალითად, 2015 წელს ქვეპროგრამის ინდიკატორების 65%-ს მიზნობრივი მაჩვენებელი არ ჰქონდა).
4. არის თუ არა ისეთი სრულიად არაგამომვადი ინდიკატორები, როგორცაა, მაგალითად, მოსახლეობის კმაყოფილების ზრდა და მისი.

ინდიკატორები განვიხილოთ რამდენიმე კარგი და ცუდი მაგალითით:

1. სკრინინგის ქვეპროგრამის შუალედური შედეგის ცუდი ინდიკატორია: ძუძუს და საშვილოსნოს ყელის კიბოს შემთხვევების შემცირება

2. სკრინინგის ქვეპროგრამის შუალედური შედეგის კარგი ინდიკატორია: ძუძუს და საშვილოსნოს ყელის კიბოს ახლად გამოვლენილ შემთხვევებში მე-4 და მე-3 სტადიაზე გამოვლენილი შემთხვევების წილის შემცირება 5%-ით გასული წლის მაჩვენებლებთან შედარებით.

3. საყოველთაო ჯანდაცვის ქვეპროგრამის შუალედური შედეგის ცუდი ინდიკატორია: სახელმწიფოს მიერ სამედიცინო მომსახურებებით უზრუნველყოფილი მოსახლეობის რაოდენობა

4. საყოველთაო ჯანდაცვის ქვეპროგრამის შუალედური შედეგის კარგი ინდიკატორებია:

✓ პროგრამაში მონაწილე სამედიცინო დაწესებულებების მიერ ამბულატორიული მომსახურებისთვის გადახდილ მთლიან დაფინანსებაში სამედიცინო შემონმებების, ლაბორატორიული გამოკვლევების, სხვა დიაგნოსტიკური გამოკვლევების, სამედიცინო პერსონალის ანაზღაურების, ზედნადები ხარჯების და სხვა კომპონენტების წილები.

✓ პროგრამაში მონაწილე სამედიცინო დაწესებულებების მიერ გადაუდებელი ამბულატორიული და სტაციონარული მკურნალობისთვის გადახდილ მთლიან დაფინანსებაში სამედიცინო შემონმებების, ლაბორატორიული გამოკვლევების, სხვა დიაგნოსტიკური გამოკვლევების, სამედიცინო პერსონალის ანაზღაურების, ზედნადები ხარჯების და სხვა კომპონენტების წილები.

✓ მოსარგებლის მიერ სამედიცინო დაწესებულების შეცვლის საშუალო პერიოდულობა

✓ გადაუდებელ ამბულატორიულ და სტაციონარულ მკურნალობაში ჭარბი მოხმარების მაჩვენებელი (რა სიხშირით არღვევენ მომსახურების მიმწოდებლები დაზღვევის პირობებს დამატებითი შემოსავლის მისაღებად ბენეფიციარებისთვის იმ მომსახურების განვიით, რაც ამ უკანასკნელთ არ ეკუთვნით)

✓ პროგრამაში გამოვლენილ დარღვევებზე პროვაიდერებისთვის (პროგრამაში

მონაწილე სამედიცინო დაწესებულებებისთვის) დაკისრებული საჯარიმო სანქციების რაოდენობა.

პროგრამულ ბიუჯეტთან დაკავშირებული სხვა პრობლემები:

ზოგიერთი მხარჯავი დაწესებულების ბიუჯეტში არის სრულიად შეუსაბამო ვალდებულებები, მაგ., იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს საკუთარი ბიუჯეტის მიხედვით, აღებული ჰქონდა თავის მანდატთან სრულიად შეუთავსებელი პასუხისმგებლობები: 2014 წლის და 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტების პროგრამული დანართების მიხედვით, სასამართლო სისტემის პროგრამის აღწერასა და მიზანში, რომლის განხორციელებაზე პასუხისმგებლადაც განისაზღვრა იუსტიციის უმაღლესი საბჭო, მოცემულია უზენაესი და საკონსტიტუციო სასამართლოების გამჭვირვალობის და საჯაროობის პროცესის გაგრძელება, მაშინ როდესაც საკონსტიტუციო სასამართლოს და უზენაესი სასამართლოს გამჭვირვალობის და საჯაროობის პროცესის გაგრძელების განმახორციელებელი იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ვერ იქნება, ვინაიდან მისი უფლებამოსილება არ ვრცელდება არც უზენაეს და არც საკონსტიტუციო სასამართლოზე.

ს

რა არის საბიუჯეტო (ფისკალური) წელი?

საბიუჯეტო (ფისკალური) წელი იგივე კალენდარული წელია.

რა არის საბიუჯეტო პროცესი?

საბიუჯეტო პროცესი არის ბიუჯეტის პროექტის მომზადება, წარდგენა, განხილვა, დამტკიცება, დაზუსტება, ბიუჯეტის შესრულება, ანგარიშგება და კონტროლი.

რა არის საბიუჯეტო განაცხადი?

საბიუჯეტო განაცხადი არის ის დოკუმენტი, რომლითაც საბიუჯეტო მხარჯავი დაწესებულებები გეგმავენ საკუთარ ბიუჯეტს და ფინანსთა სამინისტროს ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემის მეშვეობით წარუდგენენ არაუგვიანეს 1 სექტემბრისა.

რა არის საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადები?

საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადებია: სამემოსავლო გადასახადი, მოგების გადასახადი, დამატებული ღირებულების გადასახადი, აქციზი, იმპორტის გადასახადი.

რა არის საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები?

საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელებია:

1. საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა
2. საშინაო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა
3. საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდი

4. საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდი
5. საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი
6. წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვისა და სასამართლო გადანაცვტილებების აღსრულების ფონდი
7. ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულებისათვის გადასაცემი ტრანსფერები
8. სხვა კატეგორიები, თუ ასეთი განისაზღვრა წლიური ბიუჯეტით.

რა არის საკასო ხარჯი?

საკასო ხარჯი არის ფულადი ოპერაცია, კერძოდ, ანგარიშიდან ფულის გადახდა/გადარიცხვა.

შეადარეთ ქვემოთ მოცემულ ფაქტობრივ ხარჯს.

რა არის მთლიანი საფინანსო რესურსი?

მთლიანი საფინანსო რესურსი არის შემოსულობებს პლუს ნაშთის გამოყენება, ანუ ის სახსრები, რომელთა გამოყენებასაც მთავრობა წლის განმავლობაში გეგმავს.

რა არის საქართველოს პრეზიდენტის და მთავრობის სარეზერვო ფონდები?

მთავრობის (50 მილიონი ლარი) და პრეზიდენტის (5 მილიონი ლარი) სარეზერვო ფონდები იქმნება სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული ღონისძიებების დასაფინანსებლად. ორივე ფონდის მოცულობა არ უნდა აღემატებოდეს წლიური ბიუჯეტით გათვალისწინებული ასიგნებების მთლიანი ოდენობის 2 პროცენტს.

რას მოიცავს საქონელი და მომსახურება?

საქონელი და მომსახურება მოიცავს ოფისის ხარჯებს, მივლინებებს, შტატგარეშე მომუშავეთა შრომის ანაზღაურებას, წარმომადგენლობით ხარჯებს, კვების ხარჯებს, სამედიცინო ხარჯებს და სხვა საქონელსა და მომსახურებას.

რა არის სუბსიდიები?

სუბსიდიები არის სანარმოებსა და ორგანიზაციებზე სახელმწიფოს მიერ მიმდინარე მიზნებისათვის უსასყიდლოდ, დაუბრუნებლად გაცემული თანხები.

რა არის სხვა შემოსავლები?

სხვა შემოსავლები არის პროცენტებიდან, დივიდენდებიდან, რენტიდან, სანქციებიდან, ჯარიმებიდან, საურავებიდან, ადმინისტრაციული მოსაკრებლებიდან, არასაბაზრო წესით გაყიდული საქონლიდან და მომსახურებიდან, ჰუმანიტარული დახმარებებიდან და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლებიდან მიღებული სახსრები.

რა ხარჯებს მოიცავს „სხვა ხარჯები“ და „სხვადასხვა ხარჯები“?

1. სხვა ხარჯები

1.1. ქონებასთან დაკავშირებული ხარჯები, გარდა პროცენტისა

1.2. სხვადასხვა ხარჯები

1.2.1. სხვადასხვა მიმდინარე ხარჯები

1.2.2. სასამართლოებისა და სხვა კვაზისასამართლო ორგანოების

1.2.3. გადანყვეტილებით დაკისრებული სააღსრულებო ხარჯი

1.2.4. შენობა-ნაგებობის დაზღვევის ხარჯი

1.2.5. დანადგარების დაზღვევის ხარჯი

1.2.6. სატრანსპორტო საშუალებების დაზღვევის ხარჯი

1.2.7. პერსონალის დაზღვევის ხარჯი

1.2.8. დაზღვევის სხვა ხარჯები

1.2.9. მოსწავლეთა ვაუჩერების ხარჯი (ყველაზე მსხვილი ხარჯი)

1.2.10. სახელმწიფო სასწავლო გრანტების ხარჯი

1.2.11. სახელმწიფო სასწავლო სტიპენდიების ხარჯი

1.2.12. პრემიდენტის სახელობის გრანტების ხარჯი

1.2.13. პრემიდენტის სახელობის სტიპენდიების ხარჯი

1.2.14. პრემიდენტის სახელობის სამეცნიერო გრანტების ხარჯი

1.2.15. სხვა სახელობის სტიპენდიებისა და გრანტების ხარჯი

1.2.16. სტიქიური უბედურებების შედეგად მიყენებული ზიანის ხარჯი

1.2.17. გადასახადები (გარდა სამემოსავლო და საქონლის ღირებულებაში აღრიცხული დღგ-ის)

1.2.18. მოსაკრებლები

1.2.19. საკომისიოები

1.2.20 სხვადასხვა მიმდინარე ხარჯების სხვა დანარჩენი მიმდინარე ხარჯი

1.2.21 სხვადასხვა კაპიტალური ხარჯები

„სხვა ხარჯების“ მუხლის ჩაშლა მოცემულია ბიუჯეტის დანართში „ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამების და ღონისძიებების ფარგლებში ეკონომიკური კლასიფიკაციის „სხვა ხარჯების“ მუხლიდან განსახორციელებელი ღონისძიებების შესახებ“ („სხვა ხარჯების“ მუხლის ჩაშლა 2013 წლიდან დაიწყო, რაც საშუალებას გაძლევთ თვალი მიადევნოთ, თუ რისი დაფინანსება იგეგმება ამ მუხლით).

რა არის საოპერაციო სალდო?

საოპერაციო სალდო არის სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლებსა და ხარჯებს შორის სხვაობა.

რა არის გათანაბრებითი ტრანსფერი?

გათანაბრებითი ტრანსფერი არის თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ფინანსური დახმარების სახით გამოყოფილი თანხები, ექსკლუზიური უფლებამოსილებების განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით.

რა არის მიზნობრივი ტრანსფერი?

მიზნობრივი ტრანსფერი არის დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად თვითმმართველი ერთეულისთვის სახელმწიფო ან ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სახსრები.

რა არის სპეციალური ტრანსფერი?

სპეციალური ტრანსფერი გამოიყოფა სტიქიური მოვლენების, ეკოლოგიური და სხვა სახის კატასტროფების, საომარი მოქმედებების, ეპიდემიების და სხვა საგანგებო სიტუაციების შედეგების, ანუ ზიანის სალიკვიდაციოდ, აგრეთვე სხვა ღონისძიებების განსახორციელებლად. სპეციალური ტრანსფერი ადგილობრივ თვითმმართველობას შეიძლება გამოუყოს სახელმწიფო ბიუჯეტმა, ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტმა ან სხვა ადგილობრივმა თვითმმართველობამ.

რა არის კაპიტალური ტრანსფერი?

კაპიტალური ტრანსფერი არის კაპიტალური პროექტის განსახორციელებლად გაწეული ფინანსური დახმარება, რაც ზრდის ტრანსფერის მიმღების ქონებას, ანუ არაფინანსურ აქტივებს. კაპიტალური ტრანსფერი ადგილობრივ თვითმმართველობას შეიძლება გამოუყოს სახელმწიფო ბიუჯეტმა, ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტმა ან სხვა ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა.

კაპიტალური ტრანსფერები გაიცემა რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან (იხ. სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მე-8 თავის მე-18 მუხლი) და სხვა წყაროებიდან.

რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან დასაფინანსებელი ადგილობრივი თვითმმართველობის და რეგიონული პროექტების შერჩევის პროცედურები და კრიტერიუმები დამტკიცებულია მთავრობის 2013 წლის 7 თებერვლის №23 დადგენილებით. რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან თანხა გამოიყოფა თვითმმართველი ერთეულის მიერ თანადაფინანსების შემთხვევაში, რის წესსაც განსაზღვრავს მთავრობა.

რა არის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია?

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ფუნქციონალური კლასიფიკაცია, რომელიც სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მე-3 თავის მე-9 მუხლშია მოცემული, გვაძლევს ცალკეული დარგების და ამ დარგების შიგნით სექტორების დაფინანსებას. ბიუჯეტის კანონში (მე-3 თავის მე-9 მუხლი) ქვემოთ მოცემულ ცხრილში არსებული ზოგიერთი სექტორის დაფინანსება შესაძლოა არ იყოს მოცემული, თუმცა თქვენთვის საინტერესო ინფორმაცია ამ ცხრილში მოცემული ნებისმიერი სექტორის დაფინანსების შესახებ შეგიძლიათ ფინანსთა სამინისტროსგან გამოითხოვოთ.

1. საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება
აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოების საქმიანობის უზრუნველყოფა, ფინანსური და ფისკალური საქმიანობა, საგარეო ურთიერთობები
აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოების საქმიანობის უზრუნველყოფა
ფინანსური და ფისკალური საქმიანობა
საგარეო ურთიერთობები
საგარეო ეკონომიკური დახმარება
საერთაშორისო ორგანიზაციების მემკვიდრით განეული ეკონომიკური დახმარება
საერთო დანიშნულების მომსახურება
საერთო საკადრო მომსახურება
საერთო დანიშნულების დაგეგმვა და სტატისტიკური მომსახურება
საერთო დანიშნულების სხვა მომსახურება
ფუნდამენტური სამეცნიერო კვლევები
გამოყენებითი კვლევები საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაში
ვალთან დაკავშირებული ოპერაციები (არ შედის ვალის ძირითადი ნაწილის დაფარვა. შედგება მხოლოდ ვალის საპროცენტო მომსახურებისა და კრედიტების საგარანტიო ხარჯების და სახელმწიფო დაწესებულებების ვალდებულებების რესტრუქტურისა და დაკავშირებული ხარჯებისგან)
საერთო დანიშნულების ფულადი ნაკადები მთავრობის სხვადასხვა დონეს შორის
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაში
2. თავდაცვა
შეიარაღებული ძალები
სამოქალაქო თავდაცვა
გამოყენებითი კვლევები თავდაცვის სფეროში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა თავდაცვის სფეროში
3. საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება
პოლიციის სამსახური და სახელმწიფო დაცვა
სახანძრო-სამაშველო სამსახური
სასამართლოები და პროკურატურა
სასჯელალსრულების დაწესებულებები
გამოყენებითი კვლევები საზოგადოებრივი წესრიგისა და უსაფრთხოების სფეროში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა საზოგადოებრივი წესრიგისა და უსაფრთხოების სფეროში
4. ეკონომიკური საქმიანობა

საერთო ეკონომიკური, კომერციული და შრომით რესურსებთან დაკავშირებული საქმიანობა
საერთო ეკონომიკური და კომერციული საქმიანობა
შრომით რესურსებთან დაკავშირებული საკითხები
სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა, მეთევზეობა და მონადირეობა
სოფლის მეურნეობა
სატყეო მეურნეობა
მეთევზეობა და მონადირეობა
სათბობი და ენერგეტიკა
ნახშირი და სხვა სახის მყარი მინერალური საწვავი
ნავთობი და ბუნებრივი აირი
ბირთვული საწვავი
სხვა სახის საწვავი
ელექტროენერგეტიკა
არაელექტრული ენერჯია
სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობა, მშენებლობა
მინერალური რესურსების მოპოვება მინერალური საწვავის გარდა
გადამამუშავებელი მრეწველობა
მშენებლობა
ტრანსპორტი
საავტომობილო ტრანსპორტი და გზები
საზღვაო ტრანსპორტი
სარკინიგზო ტრანსპორტი
საჰაერო ტრანსპორტი
მილსადენები და სხვა სახის სატრანსპორტო საშუალებები
კავშირგაბმულობა
ეკონომიკის სხვა დარგები
ვაჭრობა, მარაგების შექმნა, შენახვა და დასაწყობება
სასტუმროები და რესტორნები
ტურიზმი
მრავალმიზნობრივი განვითარების პროექტები
გამოყენებითი კვლევები ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში
გამოყენებითი კვლევები საერთო ეკონომიკურ, კომერციულ და შრომით რესურსებთან დაკავშირებულ საქმიანობაში
გამოყენებითი კვლევები სოფლის მეურნეობაში, სატყეო მეურნეობაში, მეთევზეობასა და მონადირეობაში
გამოყენებითი კვლევები სათბობსა და ენერგეტიკაში
გამოყენებითი კვლევები სამთომომპოვებელ დაგადამამუშავებელ მრეწველობასა და მშენებლობაში
გამოყენებითი კვლევები ტრანსპორტის სფეროში
გამოყენებითი კვლევები კავშირგაბმულობის სფეროში
გამოყენებითი კვლევები სხვა სახის ეკონომიკურ საქმიანობაში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა ეკონომიკის სფეროში
5. გარემოს დაცვა
ნარჩენების შეგროვება, გადამამუშავება და განადგურება
ჩამდინარე წყლების მართვა
გარემოს დაბინძურების წინააღმდეგ ბრძოლა

ბიომრავალფეროვნებისა და ლანდშაფტების დაცვა
გამოყენებითი კვლევები გარემოს დაცვის სფეროში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა გარემოს დაცვის სფეროში
6. საბინაო-კომუნალური მეურნეობა
ბინათმშენებლობა
კომუნალური მეურნეობის განვითარება
წყალმომარაგება
გარე განათება
გამოყენებითი კვლევები საბინაო-კომუნალურ მეურნეობაში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა საბინაო-კომუნალურ მეურნეობაში
7. ჯანმრთელობის დაცვა
სამედიცინო პროდუქცია, მონყობილობები და აპარატები
ფარმაცევტული პროდუქცია
სხვა სამედიცინო პროდუქცია
თერაპიული დანიშნულების მონყობილობები და აპარატები
ამბულატორიული მომსახურება
ზოგადი პროფილის ამბულატორიული მომსახურება
სპეციალიზებული ამბულატორიული მომსახურება
სტომატოლოგიური მომსახურება
საშუალო სამედიცინო პერსონალის მომსახურება
საავადმყოფოების მომსახურება
ზოგადი პროფილის საავადმყოფოების მომსახურება
სპეციალიზებული საავადმყოფოების მომსახურება
სამედიცინო ცენტრებისა და სამშობიარო სახლების მომსახურება
სანატორიუმებისა და გამაჯანსაღებელი სახლების მომსახურება
სამოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება
გამოყენებითი კვლევები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში
8. დასვენება, კულტურა და რელიგია
მომსახურება დასვენებისა და სპორტის სფეროში
მომსახურება კულტურის სფეროში
ტელე-რადიო მაუწყებლობა და საგამომცემლო საქმიანობა
რელიგიური და სხვა სახის სამოგადოებრივი საქმიანობა
გამოყენებითი კვლევები დასვენების, კულტურისა და რელიგიის სფეროში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა დასვენების, კულტურისა და რელიგიის სფეროში
9. განათლება
სკოლამდელი აღზრდა
ზოგადი განათლება
დანყებითი ზოგადი განათლება
საბაზო ზოგადი განათლება
საშუალო ზოგადი განათლება
პროფესიული განათლება
უმაღლესი განათლება
უმაღლესი პროფესიული განათლება

უმაღლესი აკადემიური განათლება
უმაღლესი განათლების შემდგომი განათლება
განათლების სფეროს დამხმარე მომსახურება
გამოყენებითი კვლევები განათლების სფეროში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა განათლების სფეროში
10. სოციალური დაცვა
ავადმყოფთა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვა
ავადმყოფთა სოციალური დაცვა
შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვა
ხანდაზმულთა სოციალური დაცვა
მარჩენალდაკარგულ პირთა სოციალური დაცვა
ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა
უმუშევართა სოციალური დაცვა
საცხოვრებლით უზრუნველყოფა
სოციალური გაუცხოების საკითხები, რომლებიც არ ექვემდებარება კლასიფიცირებას
გამოყენებითი კვლევები სოციალური დაცვის სფეროში
სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა სოციალური დაცვის სფეროში

რა არის ფინანსური აქტივები?

ფინანსური აქტივები არის სესხების გაცემასთან და მათ დაბრუნებასთან, ანგარიშებზე ფულის დაგროვებასთან და გამოყენებასთან, ასევე ფასიანი ქაღალდების შექმნასთან და მის გაყიდვასთან დაკავშირებული ოპერაციები.

ფინანსური აქტივების საპარლამენტო საბიუჯეტო მედამხედველობისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილია ფინანსური მოთხოვნები. ფინანსური მოთხოვნა არის აქტივი, რომელიც აძლევს უფლებას აქტივის მფლობელ ერთ დაწესებულებას (ანუ კრედიტორს) მიიღოს გადახდა მეორე დაწესებულებისგან (დებიტორისგან) მათ შორის გაფორმებული ხელშეკრულების თანახმად. ფინანსური მოთხოვნა აქტივია, ვინაიდან ის კრედიტორს აძლევს ეკონომიკურ სარგებელს. კრედიტორს დამატებითი სარგებლის მიღება შეუძლია პროცენტების ან საკუთრებასთან დაკავშირებული სხვა სახის გადახდებით, ფლობიდან მიღებული მოგებით.

როდესაც წარმოიქმნება ფინანსური მოთხოვნა, იმავდროულად, დებიტორს წარმოეშობა იმავე ოდენობის ვალდებულება, რომელიც შეესაბამება მოცემულ ფინანსურ აქტივს.

ფინანსური მოთხოვნების ყველაზე პრობლემურ მაგალითს, როგორც 1 ოქტომბრის განყოფილებაში აღვნიშნეთ, წარმოადგენს დებიტორული დავალიანებები, რომელთა მოცულობაც მთავრობას შეფასებული არ აქვს.

რა არის ფინანსური აქტივების ზრდა?

ფინანსური აქტივების ზრდა არის ფასიანი ქაღალდების შექმნა, სახელმწიფოს მიერ სესხის გაცემა.

რა არის ფინანსური აქტივების კლება?

ფინანსური აქტივების კლება არის ფასიანი ქაღალდების გაყიდვა, სახელმწიფოს უბრუნდება მის მიერ გაცემული სესხი.

რა არის ფინანსური აქტივების ცვლილება?

ფინანსური აქტივების ცვლილება არის ფინანსური აქტივების ზრდას მინუს კლება.

რა არის ფინანსური დახმარება?

დახმარება ადგილობრივი თვითმმართველობებისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან: გათანაბრებითი, მიზნობრივი, სპეციალური ტრანსფერები, რომელთა მოცულობებიც დანვრილებით შეგიძლიათ იხილოთ სახელმწიფო ბიუჯეტის მე-7 თავში (გათანაბრებითი, მიზნობრივი, სპეციალური და კაპიტალური ტრანსფერების განმარტება იხილეთ „ტ“ ასოზე გემოთ).

რა არის ფაქტობრივი ხარჯი?

ფაქტობრივი ხარჯი არის ის, რომლის გადახდის ვალდებულებაც აღიარა დამკვეთმა ორგანიზაციამ (კონტრაქტით ან სხვა დოკუმენტით), მაგრამ რისი გადახდაც ჯერ არ განხორციელებულა, მაშინ, როცა საკასო ხარჯი არის ის, რაც უკვე გადახდილია. მაშასადამე, ფაქტობრივი ხარჯის განევა ხდება მაშინ, როცა მას აღიარებს დამკვეთი ორგანიზაცია საქონლის მიწოდების ან რაიმე მომსახურების/სამუშაოს შეუსრულების შემდეგ, მაგრამ შემსრულებლის/მომწოდებლისთვის ფული ჯერ არ გადაუხდია. შეადარეთ გემოთ მოცემულ საკასო ხარჯს.

ქ

რა ქონებაზე ვიხდით ქონების გადასახადს?

ფიზიკური პირებისთვის ქონების გადასახადი:

- ✓ საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონება (მათ შორის, დაუმთავრებელი მშენებლობა, შენობა-ნაგებობა ან მათ ნაწილი), იახტები (კატარღები), შვეულმფრენები, თვითმფრინავები;
- ✓ არარეზიდენტისაგან ლიზინგით მიღებულ ქონება;
- ✓ ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში, მის ბალანსზე ძირითად საშუალებად აღრიცხული აქტივები, დაუმონტაჟებელი მონწყობილობები, აგრეთვე მის მიერ ლიზინგით გაცემული ქონება.

ფიზიკური პირებისთვის მიწაზე ქონების გადასახადი:

- ✓ საკუთრებაში არსებული მიწა;
- ✓ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ მიწა, რომლითაც სარგებლობს ან რომელსაც ფლობს;
- ✓ მფლობელობაში ან/და სარგებლობაში არსებული, გარდაცვლილი პირის სახელზე რეგისტრირებული მიწის ნაკვეთი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მიწის ნაკვეთით სარგებლობა ხორციელდება იჯარის, ქირის, უზუფრუქტის ან სხვა ამგვარი სახის ხელშეკრულების საფუძველზე.

საწარმოთა ქონების გადასახადი:

- ✓ რეზიდენტი სანარმო/ორგანიზაციის შემთხვევაში მის ბალანსზე ძირითად საშუალებად აღრიცხული აქტივები, დაუმონტაჟებელი მოწყობილობები, დაუმთავრებელი მშენებლობა, აგრეთვე მის მიერ ლიზინგით გაცემული ქონება.
- ✓ არარეზიდენტი სანარმოს შემთხვევაში საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ ძირითად საშუალებად აღრიცხული აქტივები, დაუმონტაჟებელი მოწყობილობები, დაუმთავრებელი მშენებლობა, აგრეთვე მის მიერ ლიზინგით გაცემული ქონება (მათ შორის, იჯარის, ქირის, უზუფრუქტის ან სხვა ამგვარი სახის ხელშეკრულების საფუძველზე გაცემულ, საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ ქონებაზე).
- ✓ მინა

რა არის შემოსულობები?

შემოსულობები, განსხვავებით შემოსავლებისგან, არის ის მთლიანი სახსრები, რომელთა მიღებასაც მთავრობა წლის განმავლობაში აპირებს, რაც მოიცავს:

1. შემოსავლებს
2. არაფინანსური აქტივების კლებას (ქონების გაყიდვა)
3. ფინანსური აქტივების კლებას (გაცემული სესხის დაბრუნება)
4. ვალდებულებების ზრდას (სესხის აღება)

რას მოიცავს შემოსავლები?

შემოსავლები მოიცავს:

1. გადასახადებს
2. გრანტებს
3. სხვა შემოსავლებს

შესაბამისად, შემოსავლები, როგორც ხშირად არასწორად ჰგონიათ ხოლმე, არ არის ის მთლიანი სახსრები, რომელთა მიღებასაც მთავრობა წლის განმავლობაში აპირებს.

რას მოიცავს შრომის ანაზღაურება?

შრომის ანაზღაურება მოიცავს თანამდებობრივ სარგოს, წოდებრივ სარგოს, პრემიას, დანამატს, ჰონორარს და გარკვეულ კომპენსაციას.

რა არის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტი (BDD)?

ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტი არის მთავრობის საშუალოვადიანი (ოთხწლიანი) გეგმა და მოიცავს ქვეყნის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პრიორიტეტებს და ამოცანებს.

მთავრობა, არაუგვიანეს 10 ივლისისა, იწონებს BDD-ის პირველად ვარიანტს, ხოლო ფინანსთა სამინისტრო თავის ვებგვერდზე აქვეყნებს. მართალია, ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტი პარლამენტს მოგვიანებით სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტთან ერთად წარედგინება, მაგრამ:

- ✓ მნიშვნელოვანია პარლამენტის კომიტეტები გამოქვეყნებისთანავე დაინტერესდნენ ამ დოკუმენტით, რადგან მათ სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის გამოქვეყნებამდე თითქმის სამი თვით ადრე შეუძლიათ გაეცნონ როგორც მომავალი წლის, ისე მისი მომდევნო სამი წლის ბიუჯეტის ყველაზე მნიშვნელოვან მონაცემებს და ეკონომიკურ პროგნოზებს. 2017 წლის ბიუჯეტის პროექტს, მაგალითად, თანდართული ექნება 2017-2020 წლების ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD). BDD ყოველწლიურად განახლებადი დოკუმენტია და მასში მოცემულია:
- ✓ ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები
- ✓ ბიუჯეტის ყველაზე მნიშვნელოვანი მაჩვენებლები მიმდინარე, წინა წლისა და მომდევნო სამი წლისთვის, რაც დაგანახვებთ ბიუჯეტის პარამეტრების დინამიკას ხუთწლიან პერსპექტივაში
- ✓ მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამები და მათი დაფინანსება ოთხწლიანი პერიოდისთვის (მომავალი წელი პლუს მისი მომდევნო 3 წელი, მაგ., 2017 წლის 10 ივლისამდე შემოსული ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD) მოიცავს 2018, 2019, 2020, 2021 წლებს.
- ✓ მხარჯავი დაწესებულებებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებების და რიცხოვნობის ზღვრული მოცულობები, მათ მიერ დაგეგმილი პროგრამები და მათი დაფინანსება

1. ფინანსთა სამინისტრო mof.ge: სახელმწიფო ბიუჯეტები და სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშები 2004 წლიდან მოყოლებული
2. საქსტატი: <http://geostat.ge/> მთლიანი შიდა პროდუქტი, ფასები, ინფლაცია, საგარეო ვაჭრობა, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, საშუალო ანაზღაურება კერძო და საბიუჯეტო სექტორში, ოჯახების ხარჯები/შემოსავლები, საარსებო მინიმუმი
3. სახელმწიფო ხაზინა: treasury.ge
4. სახელმწიფო აუდიტის სამსახური: sao.ge
5. პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი: www.pbo.parliament.ge
6. შემოსავლების სამსახური: rs.ge
7. სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო: spa.gov.ge
8. ფინანსთა მინისტრის 672-ე ბრძანება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის შესახებ, რაც საქართველოში საჯარო ფინანსების ფუძემდებლური დოკუმენტია და აქ თქვენს უამრავ კითხვაზე იპოვით პასუხს, მაგალითად, თუ გაინტერესებთ რა მიიჩნევა ქონებად, ანუ რისგან შედგება არაფინანსური აქტივები, ძეხნის ფუნქციის (Find) პანელში შეიტანთ ამ ფრაზას დაბოლოების გარეშე (არაფინანსური აქტივებ) და იპოვით ცხრილს, რომელშიც მოცემულია არაფინანსური აქტივების ჩამონათვალი. ნაცვლად იმისა, რომ ამ ბრძანებაში წაიკითხოთ ყველა წინადადება, რომელშიც ეს ფრაზაა ნახსენები, გადააბიჯებთ ამ წინადადებებს და მოძებნით ცხრილს, რომელშიც მოცემულია არა იმის განმარტება, თუ რა არის არაფინანსური აქტივები, არამედ ამ არაფინანსური აქტივების ჩამონათვალი. თქვენ კი სწორედ ეს გჭირდებათ. ანალოგიურად იპოვით თქვენთვის სასურველ ინფორმაციას სხვა შემთხვევებშიც.

დანართი # 1

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მთავრობის ანგარიშზე მოხსენებაში მოცემული ყველაზე მნიშვნელოვანი სისტემური პრობლემები:

- ✓ მხარჯავი დაწესებულებების ფინანსური ანგარიშგება უტყუარად და სამართლიანად არ ასახავს მათ ფინანსურ მდგომარეობას
- ✓ ზოგიერთი სახელმწიფო დაწესებულება ბუღალტერიას არ აწარმოებს სპეციალურ ბუღალტრულ პროგრამებში
- ✓ არ არსებობს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სანარმოების სრულყოფილი ბაზა
- ✓ პროგრამული ბიუჯეტის ხარვეზები
- ✓ სახელმწიფოს ფინანსური აქტივების მართვა ხარვეზებით მიმდინარეობს
- ✓ კაპიტალურ პროექტებზე სახელმწიფო ბიუჯეტში არასრული და არაზუსტი ინფორმაციაა მოცემული
- ✓ სახელმწიფო შესყიდვები:
 - შემთხვევები, როდესაც მხარჯავი უწყებების მიერ გამარტივებული შესყიდვის ფორმით ან/და გადაუდებელი აუცილებლობის მოტივით განხორციელებული შესყიდვები, სწორი და დროული დაგეგმვის შემთხვევაში, შესაძლებელია განხორციელებულიყო ტენდერის საშუალებით
 - წლის დასაწყისში დაუგეგმავი შესყიდვები და უშედეგოდ დასრულებული ტენდერების მაღალი წილი
 - რიგი საბიუჯეტო ორგანიზაციების შემთხვევაში ტენდერის კონკრეტულ საქონელზე ან მომსახურებაზე მორგება, ანუ შესასყიდი საქონლის/მომსახურების ტექნიკური და ხარისხობრივი მახასიათებლების ისეთ შემზღვეველ ჩარჩოებში მოქცევა და კონკრეტიზაცია, რომ აღნიშნული განაპირობებს შესყიდვის პროცესში არაკონკურენტული გარემოს ჩამოყალიბებას და წარმოშობს საბიუჯეტო სახსრების არაეკონომიურად განკარგვის რისკს.

